

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ในเขตการศึกษา 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทนี้ประกอบด้วย ความเป็นมาของโรงเรียนรางวัลพระราชทาน การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา กิจกรรมนักเรียน กระบวนการจัดกิจกรรมนักเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเป็นมาโรงเรียนรางวัลพระราชทาน

เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2506 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดงานศิลปหัตถกรรมของนักเรียนที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และได้ทรงมีกระแสพระราชดำรัสให้ไว้แก่รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงศึกษาธิการ (มล. ปิ่น มาลากุล) ว่า กระทรวงศึกษาธิการควรจะมีการพิจารณาจัดรางวัลให้แก่นักเรียนซึ่งเรียนดี ประพฤติดี และโรงเรียนที่จัดการศึกษาดี (กรมวิชาการ, ม.ป.ป. : 3)

กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ดำเนินการสนองพระราชปราชญ์และได้วางระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยรางวัลพระราชทานแก่นักเรียนและโรงเรียน เพื่อถือปฏิบัติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2507 เป็นต้นมา แต่โดยที่การจัดการศึกษาและสถานศึกษาในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อขยายขอบเขตของรางวัลพระราชทานให้ครอบคลุมระดับอุดมศึกษาและการศึกษาวิชาชีพ ในปี พ.ศ. 2534 จึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยรางวัลพระราชทานแก่นักเรียนและโรงเรียนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น ดังต่อไปนี้

1. รางวัลพระราชทานแก่สถานศึกษาในความดูแลของกระทรวงศึกษาธิการนั้น ได้กำหนดให้มี 4 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษาและระดับการศึกษาวิชาชีพ โดยแบ่งออกตามเขตการศึกษา ในกรณีสถานศึกษาใดจัดการศึกษาหลายระดับให้มีสิทธิส่งเข้ารับการประเมินและคัดเลือกได้เพียงระดับเดียว

2. รางวัลพระราชทานแก่สถานศึกษาระดับมัศึกษานั้นมี 39 รางวัลให้แก่สถานศึกษาในส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) และในส่วนภูมิภาค (ทุกเขตการศึกษา) เขตการศึกษาละ 3 รางวัลแบ่งตามขนาดสถานศึกษา ดังนี้

2.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 500 คน

2.2 สถานศึกษาขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 501 คนถึง 1,500 คน

2.3 สถานศึกษานาขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คนขึ้นไป

ทั้งนี้ จำนวนนักเรียนให้ับรวมนักเรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ลักษณะของรางวัลของสถานศึกษาทุกระดับการศึกษา ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นลำดับที่ 1 จะได้รับพระราชทานเกียรติบัตร สำหรับสถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้ผ่านเกณฑ์ในลำดับที่ 2 และ 3 ของทุกระดับและทุกขนาดของสถานศึกษา จะได้รับเกียรติบัตรชมเชยจากกระทรวงศึกษาธิการ

4. คุณสมบัติของสถานศึกษาที่มีสิทธิเข้ารับการประเมิน และคัดเลือกเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ได้แก่ สถานศึกษาที่สามารถจัดการศึกษาได้มาตรฐานดีเด่นในด้านต่อไปนี้

- 4.1 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน
- 4.2 งานด้านวิชาการ
- 4.3 งานด้านธุรการ ปกครอง และบริการ
- 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน
- 4.5 ความพร้อมด้านปัจจัยการจัดการศึกษา
- 4.6 ความดีเด่นของสถานศึกษา ในด้านต่อไปนี้

- แผนงาน / โครงการสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือกิจกรรมดีเด่น
- การดำเนินงานตามแผนงาน / โครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือกิจกรรมดีเด่น
- ผลงานกิจกรรมดีเด่น ที่เกิดจากการดำเนินงานกิจกรรมตามแผนงาน / โครงการ

ทั้งนี้ สถานศึกษาดังกล่าวต้องไม่เคยได้รับรางวัลพระราชทาน หรือเคยได้รับรางวัลพระราชทานไม่น้อยกว่า 3 ปี จึงจะมีสิทธิส่งเข้ารับการประเมิน ยกเว้นเปลี่ยนขนาดของโรงเรียน

5. ขั้นตอนการดำเนินการคัดเลือก ในส่วนภูมิภาคโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ตามลำดับ ดังนี้

5.1 ระดับอำเภอ ประกอบด้วย ศึกษาธิการอำเภอ เป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานต่างๆในอำเภอที่มีสถานศึกษาในความควบคุมดูแล เป็นกรรมการ นักวิชาการศึกษาจากสำนักงานศึกษาธิการอำเภอหรือผู้ที่ศึกษาธิการอำเภอเห็นสมควร เป็นกรรมการและเลขานุการ

5.2 ระดับจังหวัด ประกอบด้วย ศึกษาธิการจังหวัด เป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานต่างๆในจังหวัดที่มีสถานศึกษาอยู่ในความควบคุมดูแล เป็นกรรมการ นักวิชาการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหรือผู้ที่ศึกษาธิการจังหวัดเห็นสมควร เป็นกรรมการและเลขานุการ

5.3 ระดับเขตการศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นประธาน ศึกษาพิเศษ ผู้แทนหน่วยงานที่มีสถานศึกษาอยู่ในความควบคุมดูแลในเขตการศึกษานั้นๆ เป็นกรรมการ นักวิชาการศึกษาสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หรือผู้ที่ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเห็นสมควร ทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการ

6. การคัดเลือกสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในส่วนภูมิภาค ให้สำนักงานศึกษาธิการอำเภอคัดเลือกสถานศึกษาขนาดละ 1 แห่ง ส่งให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและจังหวัด ดำเนินการคัดเลือกส่งให้สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คณะกรรมการระดับเขตการศึกษาดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษาตามขนาดสถานศึกษา ขนาดละ 3 แห่ง เรียงตามลำดับรายชื่อสถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกลำดับที่ 1 - 3 ของแต่ละระดับ แต่ละขนาดสถานศึกษาที่ผ่านเกณฑ์การรับรางวัลพระราชทาน พร้อมแนบแบบประเมินที่ออกคะแนนและข้อมูลอื่นๆไปยังกรมวิชาการ เพื่อเสนอให้คณะกรรมการอำนวยการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน พิจารณาตัดสินตามจำนวนรางวัลที่กำหนด

การคัดเลือกสถานศึกษาของคณะกรรมการทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ถ้าหากไม่มีสถานศึกษาเข้ารับการประเมิน หรือมีสถานศึกษาเข้ารับการประเมิน แต่ไม่ผ่านเกณฑ์ให้ระบุให้ชัดเจนว่า “ไม่มีสถานศึกษาเข้ารับการประเมิน” หรือ “สถานศึกษาที่เข้ารับการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์”

สถานศึกษาที่มีสิทธิ์จะได้รับการคัดเลือกให้รับรางวัลพระราชทาน ต้องผ่านเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 ได้ค่าเฉลี่ยรายชื่อของคะแนนจัดการศึกษาได้มาตรฐานดีเด่นแต่ละด้านไม่ต่ำกว่า 2

เกณฑ์ที่ 2 ได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมด้านการศึกษาทุกด้านได้มาตรฐานดีเด่นไม่ต่ำกว่า 3

เกณฑ์ที่ 3 ได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมการจัดการศึกษาทุกด้านได้มาตรฐานดีเด่นสูงสุด

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

คำว่า "การบริหาร" เริ่มมีการใช้แพร่หลายในประเทศเยอรมันและออสเตรีย ประมาณปี ค.ศ. 1700 เป็นต้นมา โดยกลุ่มคนที่ใช้คำนี้คือพวก Cameralists ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหารงานของรัฐในเรื่องธุรกิจการเงิน (Public Business) หลังจากนั้นจึงเริ่มแพร่หลายไปจนทำให้เกิดแนวความคิดทางการบริหารขึ้น จนกระทั่งมีการวางหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีของการบริหาร เพื่อนำมาใช้ในการบริหารกิจการต่างๆ และได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า "การบริหาร" ในทัศนะต่างๆ กัน ดังนี้

กัญญา สาทร (2523 : 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า คือการจัดการ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ควบคุม ดูแล และกระทำอย่างอื่นทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ ให้บรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ผู้บริหารต้องการหรือตั้งเป้าหมายไว้

นพพงษ์ บุญจิตราคุดย์ (2534 : 3) ได้ให้ความเห็นว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการอย่างประสานสัมพันธ์และมีระบบระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่บุคคลดังกล่าวได้ร่วมกันกำหนด โดยใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ และใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสม

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 3) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม (Social Process) ที่ผู้บริหารจะต้องดำเนินงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในสังคม และการบริหารงาน เป็นวิธีการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง

อรุณ รักธรรม (2524 : 5) ได้ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นการกระทำงานสิ่งหนึ่งสิ่งใดของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป มุ่งถึงความสำเร็จร่วมกัน โดยยึดหลักประหยัดและประสิทธิภาพและความสำเร็จนั้นจะต้องเป็นที่พอใจของผู้บริหารหรือผลงานนั้น การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์

จากความหมายของคำว่า "การบริหาร" ตามทัศนะของบุคคลต่างๆ พอที่จะสรุปได้ว่าการบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ต้องมีทั้งระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ มีกลุ่มบุคคลทำงานร่วมกัน โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ มีการใช้เทคนิควิธีการ ทรัพยากรต่างๆมาช่วยกันในการบริหารเพื่อให้งานนั้นสำเร็จ

การบริหารการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นการเตรียมบุคคลให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการบริหารการศึกษาของผู้บริหารนั้นๆ คำว่า "การบริหารการศึกษา" มีผู้ให้ความหมายแตกต่างกัน ดังนี้

ภิญโญ สาร (2514 : 12) กล่าวไว้ว่า การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคม ในทุกด้าน เช่น ความสามารถ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรม ค่านิยมหรือคุณธรรม ทั้งในด้านการสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่างๆทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนและไม่เป็นแบบแผน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2534 : 4) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุม สิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่างๆอย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

กิติมา ปรีดีดิถก (2532 : 4) ได้ให้ความหมายการบริหารการศึกษาว่า หมายถึง ความพยายามที่จัดดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา อันได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ ตำราเรียน และอาคารสถานที่ เป็นต้น ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความพยายามที่จะจัดดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยให้มีผลผลิต คือผู้เรียนที่มีคุณภาพในที่สุด

Campbell (1977 : 106) ได้ให้ความหมายการบริหารการศึกษาว่า หมายถึง ระบบการจัดการของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ได้แก่ โรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทั้งของภาครัฐและเอกชน

จึงพอสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการบริหาร และหลักการบริหารศึกษานั้นเอง โดยจะต้องพัฒนาเยาวชนในทุกด้าน ตั้งแต่บุคลิกภาพ สติปัญญา

ความรู้ เจตคติ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็น พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

การบริหารการศึกษาเป็นงานที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนจะต้องปฏิบัติ จึงมีผู้กำหนดหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษาไว้หลายประการ เช่น

Fisk (อ้างถึงใน นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2534 : 18) ได้สรุปไว้ว่า การบริหารการศึกษา นั้น ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบงาน 4 ประเภท คือ

- 1.งานบริหารที่เกี่ยวกับชุมชน
- 2.งานบริหารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการขยายหรือปรับปรุงโอกาสของการศึกษาหรืองานด้านวิชาการ
- 3.งานบริหารบุคคล นับแต่การสรรหา บรรจุ พัฒนา และปรับปรุงครู เจ้าหน้าที่นักเรียน ตลอดจนการให้พ้นจากงานหรือออกจากโรงเรียน
- 4.งานบริหารธุรการ การเงิน อาคารสถานที่และบริการต่างๆ

Campbell, Corbally, and Ramseyer (1962 : 162) ได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารออกเป็น 6 ประการ คือ

1. การบริหารงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน
2. การบริหารหลักสูตรและการสอนหรือการบริหารงานวิชาการ
3. การบริหารกิจการนักเรียน
4. การบริหารบุคลากร
5. การบริหารอาคารสถานที่
6. การบริหารการเงิน ธุรการ

ภิญโญ สาธร (อ้างถึงใน นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2534 : 18) กล่าวว่า ภารกิจหลักในการบริหารโรงเรียนมีอยู่ 5 ด้านด้วยกัน คือ

1. การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาหรือบริหารวิชาการ
2. การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน
3. การบริหารงานที่เกี่ยวกับชุมชนและการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
4. การบริหารงานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่และงานบริการ
5. การบริหารกิจการนักเรียน

หน้าที่ของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดไว้ นั้น พอจะสรุป เป็นขอบเขตของการบริหารตามภารกิจหลักของผู้บริหารการศึกษาได้ 6 ประการ คือ

1. การบริหารงานวิชาการ
2. การบริหารงานธุรการ การเงิน
3. การบริหารงานบุคคล
4. การบริหารกิจการนักเรียน
5. การบริหารอาคารสถานที่
6. งานสัมพันธ์กับชุมชน

นักการศึกษาได้วางทฤษฎีในการบริหารโรงเรียนโดยอาศัยการเรียนรู้ และประสบการณ์ ใ้ไว้มากมาย เช่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 7) ได้กล่าวถึงงานสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาควรทราบ มีดังนี้

1. การกำหนดแผนปฏิบัติงาน และพัฒนาโรงเรียน
2. การบริหารงานวิชาการ
3. การบริหารกิจการนักเรียน
4. การบริหารงานบุคคล
5. อาคารสถานที่
6. ชุมชนและงานประชาสัมพันธ์
7. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

Anderson and Others (อ้างถึงในสรสิทธิ์ ศิลป์ศรีกุล, 2525 : 19) เห็นว่า หน้าที่ของผู้บริหารระดับมัธยมศึกษา มีดังนี้

1. เป็นผู้นำในการวางแผนหลักสูตร
2. ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีทางการศึกษา โดยเฉพาะทางการมัธยมศึกษา กับ คณะครู
3. จัดโปรแกรมให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน และเหมาะสม กับความต้องการของประเทศ
4. สำหรับงานบริหารงานนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรจะได้ตระหนักถึงงาน แนะแนว การบริการครู นักเรียน ให้ได้รับความสะดวกในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่
5. งานเกี่ยวกับการคัดเลือกครู จัดหาครูเข้าสอนในสายวิชาต่างๆ เพื่อให้เกิด คุณภาพทางการสอน และพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน

จากแนวคิดต่าง ๆ สามารถสรุปเป็นงานบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาได้ ดังนี้

1. บริหารทั่วไปในโรงเรียน
2. ควบคุมดูแลการสอนและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรภายในโรงเรียน
3. ติดตาม กำกับดูแล นิเทศ ในเรื่องการเรียนรู้การสอนตามหลักสูตร การจัดงานทางวิชาการ การจัดกิจกรรม เป็นต้น
4. ควบคุมดูแลความประพฤติของนักเรียนในโรงเรียน
5. แนะนำการศึกษาต่อให้นักเรียน
6. ควบคุมดูแลงานพัสดุ งานการเงินและงานธุรการ ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ
7. บำรุงรักษาสถานที่ อาคารเรียนและอุปกรณ์ต่าง ๆ
8. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การบริหารกิจการนักเรียน

การบริหารกิจการนักเรียน เป็นความรับผิดชอบที่สำคัญส่วนหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องจัดขึ้น เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้นักเรียนมีความสมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ นอกเหนือไปจากความรู้ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว

ภิญโญ สาธร (2526 : 290) ได้ให้ความหมายของคำว่า "การบริหารกิจการนักเรียน" ไว้ คือ การบริหารและนิเทศบรรดากิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการสอนในห้องเรียน พร้อมกันนี้ได้กำหนดงานหลักในการบริหารกิจการนักเรียนที่ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรจะได้จัดทำ คือ

1. การจัดทำสำมะโนโรงเรียน และการทำนายปริมาณนักเรียน
2. การรับนักเรียน การแบ่งกลุ่มเข้าชั้นเรียน การเลื่อนชั้น
3. การรายงานเกี่ยวกับตัวนักเรียน เช่น ความประพฤติ ผลการเรียน
4. การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน
5. การแนะนำนักเรียน
6. การบริการเกี่ยวกับสุขภาพพลานามัยของนักเรียน
7. กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534 : 37) ได้แบ่งการบริหารกิจการนักเรียนออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. การสำรวจนักเรียนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์บังคับที่เรียกว่าสามะโนนักเรียน
2. การรับเด็กเข้าเรียน
3. การลงทะเบียนเรียน
4. การแบ่งกลุ่มนักเรียน
5. การประชุมพิเศษ
6. การจัดให้ทุนการศึกษา
7. การจัดกิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. การจัดบริการและสวัสดิการต่างๆ
  - 8.1 บริการเรื่องอาหารกลางวัน
  - 8.2 บริการสุขภาพอนามัย
  - 8.3 บริการหอพัก
  - 8.4 การบริการให้คำปรึกษาหรือแนะแนว
  - 8.5 บริการให้งานทำเพื่อหารายได้พิเศษ
  - 8.6 บริการสอนซ่อมเสริม
9. การรักษาวินัยและความประพฤติของนักเรียน
10. การทำระเบียบและสมกับหลักฐานและประวัตินักเรียน
11. การวิจัยประเมินผลและติดตามผลเมื่อนักเรียนสำเร็จแล้ว

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527 : 198) ได้กล่าวถึงงานกิจการนักเรียนซึ่งผู้บริหารโรงเรียนควรจัดทำ ดังนี้

1. การจัดทำสามะโนนักเรียนและการทำนายปริมาณนักเรียน
2. การรับนักเรียนและการแบ่งกลุ่มนักเรียน
3. การประชุมพิเศษนักเรียน
4. การบริการแนะแนว
5. การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน
6. สวัสดิการต่างๆและบริการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยนักเรียน
7. กิจกรรมนักเรียน

การบริหารกิจการนักเรียนจึงเป็นงานที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่างานด้านอื่นๆ หากว่าผู้บริหารให้ความสำคัญ สนใจและปฏิบัติอย่างดีแล้ว ก็จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายในการจัดการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะต้องอาศัยกิจกรรมหลายรูปแบบเพราะกิจกรรมเป็นส่วนที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ ความสามารถทางวิชาการ ช่วยให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยแก้ปัญหาการปกครอง สอนให้เป็นพลเมืองดีของชาติ

มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับครู นักเรียนกับโรงเรียน ตลอดจนโรงเรียนกับชุมชนอีกด้วย กิจกรรมนักเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการช่วยแก้ปัญหาเหล่านี้

กิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนโดยตรง คือทำให้นักเรียนมีโอกาสทำงานตามความสนใจ ตามความถนัด ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามเป็นต้น กิจกรรมนักเรียนมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาการในหลายๆด้าน ตั้งแต่ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ก็คือ ให้ความสำคัญและสนับสนุนงานกิจกรรมนักเรียนนั่นเอง

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2520 ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญ 4 ประการของกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้ คือ

1. ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ
2. เป็นกิจกรรมที่ได้รับอนุมัติจากผู้บริหารโรงเรียน
3. มีครูที่ปรึกษาคอยดูแลรับผิดชอบ
4. ไม่มีหน่วยการเรียน

ในโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้กำหนดให้ผู้เรียนต้องผ่านกิจกรรมตามหลักสูตร โดยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้กำหนดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมภาคเรียนละ 5 คาบต่อสัปดาห์ โดยแยกได้ดังนี้

1. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การจัดกิจกรรมในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแบ่งเป็น
  - 1.1 กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน
  - 1.2 กิจกรรมอื่นๆ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน
2. กิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหาหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน
3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน

สำหรับในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หลักสูตรได้กำหนดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การจัดกิจกรรมในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน
2. กิจกรรมแนะแนว และ/หรือกิจกรรมแก้ปัญหาและ/หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน
3. กิจกรรมอิสระของผู้เรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน

ความเป็นมาของกิจกรรมนักเรียน

กาญจนา ศรีกาพสินธุ์ (2533 : 456) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียนมีมาตั้งแต่สมัยกรีก และโรมันที่ปรากฏหลักฐานว่ามีการจัดกิจกรรมกีฬา คอนกรี ปาฐกถา ได้ว่าที่ ขึ้นในโรงเรียน ของชาวเอเธนส์และสปาร์ตา ส่วนสหรัฐอเมริกาเห็นความสำคัญของงานด้านกิจกรรมนักเรียนเมื่อ ต้นศตวรรษที่ 20 และมารุ่งเรืองมากระหว่าง ค.ศ. 1920 - 1950 นักการศึกษาเห็นความสำคัญ ของทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคิดของจอห์น ดูย (John Dewey) ที่เห็นว่าโรงเรียนมีหน้าที่ต้อง จัดประสบการณ์ที่มีคุณค่าหลาย ๆ รูปแบบให้แก่เด็ก โดยเน้นว่ากิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งที่มี ประโยชน์โดยตรงที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการพัฒนาได้อย่างแท้จริงในทุกด้าน คือด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ ตลอดจนทางสมอง เมื่อความคิดนี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในวง การศึกษา กิจกรรมนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจและเพิ่มความสำคัญยิ่งขึ้น ในที่สุดเมื่อ ปี ค.ศ. 1919 วิทยาลัยครูแห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกาก็ได้เปิดสอนวิชากิจกรรม นอกหลักสูตรขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมี ดร. เอลเบิร์ต เค. เฟรตเวลล์ (Dr. Elbert K. Fretwell) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งกิจกรรมนอกหลักสูตร เป็นผู้สอน และหลังจากนั้นไม่นาน หนังสือเล่มแรกเกี่ยวกับกิจกรรมนอกหลักสูตรก็ได้รับการพิมพ์ขึ้นและโรงเรียนต่าง ๆ ก็เริ่มต้นตัว ในเรื่องกิจกรรมนักเรียนมากขึ้นตามลำดับ

สำหรับประเทศไทยเรานั้น ก่อนที่จะมีการสอนวิชาการศึกษาแผนใหม่ ณ วิทยาลัยวิชา การศึกษา ถนนประสานมิตร เมื่อ พ.ศ. 2497 นั้น โรงเรียนโดยทั่วไปยังไม่มีการจัดกิจกรรม นักเรียนกันอย่างแพร่หลายและจริงจัง ที่มีอยู่บ้างได้แก่ การแข่งขันกีฬา การได้ว่าที่ การแสดง ละคร หรือดนตรีในงานรื่นเริงก่อนปิดภาคเรียน เป็นต้น ซึ่งมักจะจัดกันตามความเห็นของผู้ บริหารโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ เพราะเรายังไม่มีการศึกษาในเรื่องกิจกรรมนักเรียนกัน จึงไม่ทราบ ถึงความสำคัญ หลักการและวิธีการจัด ต่อมาระหว่างปี พ.ศ. 2490 - 2500 ซึ่งเป็นระยะเวลา ที่ไทยเริ่มส่งนักเรียนไปเรียนต่อต่างประเทศ โดยเฉพาะที่สหรัฐอเมริกาหลังจบการศึกษา จึง ได้มีผู้นำเอาความรู้เรื่องกิจกรรมนอกหลักสูตรหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตรของ จอห์น ดูย (John Dewey) มาปฏิบัติตามโรงเรียนต่าง ๆ มากขึ้น เริ่มมีการส่งเสริมให้นักเรียนจัดกิจกรรมชนิด ต่าง ๆ ขึ้นนอกเวลาเรียน เช่น จัดให้มีสภานักเรียน ชุมนุมต่าง ๆ ทั้งชุมนุมกีฬา การแสดงทางศิลปะ

วัฒนธรรมและชมรมทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นการเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น โดยโรงเรียนให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ เช่น การเงิน วัสดุอุปกรณ์ ครูที่ปรึกษา เป็นต้น

จากหลักฐานความเป็นมาข้างต้น เป็นที่เข้าใจว่านอกจากนักเรียนจะเรียนหนังสือตามปกติแล้ว ประเทศต่าง ๆ เห็นเหมาะสมที่จะให้นักเรียนทำกิจกรรมนักเรียนควบคู่ไปด้วย เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาการไปครบทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ ลักษณะของกิจกรรมจะมีหลากหลายไปตามความต้องการของผู้เรียน ดังนั้นแนวโน้มที่กิจกรรมนักเรียนจะมีความสำคัญต่อการบริหารกิจการนักเรียนจึงมีสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ความหมายของกิจกรรมนักเรียน

นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์ (2534 : 38) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง บรรดา กิจกรรมประกอบหรือนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษาแก่นักเรียนนอกห้องเรียน จัดขึ้นโดยนักเรียนสมัครใจที่จะเข้าเรียนและดำเนินการเองโดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากคณาจารย์ และไม่มีภาระให้คะแนนใดๆ ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษา แบ่งเป็น 6 ประการ คือ

1. กิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมโครงการสอนในชั้นเรียน
2. กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาความสนใจเฉพาะและความสามารถพิเศษ
3. กิจกรรมที่เป็นบริการภายในโรงเรียน
4. กิจกรรมที่พัฒนาทางด้านจิตใจ
5. กิจกรรมทางสังคมและสหนาการ
6. กิจกรรมด้านการศึกษา

กาญจนา ศรีกาพลินธุ์ (2533 : 455) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนร่วมกันจัดขึ้นนอกเวลาเรียน และนอกเหนือจากหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดให้เรียนในเวลาปกติ ทั้งนี้ด้วยความสมัครใจของนักเรียนเอง และด้วยความช่วยเหลือเอื้ออำนวยความสะดวกของโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้กิจกรรมแต่ละอย่างบรรลุความสำเร็จตามความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้

ภิญโญ สาร (2523 : 410) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง บรรดา กิจกรรมประกอบหรือนอกหลักสูตรทั้งหลายที่ให้การศึกษาแก่นักเรียนนอกห้องเรียน โดยปริมาณและคุณภาพของกิจกรรมนักเรียนจะมีเพียงใดขึ้นอยู่กับโรงเรียนแต่ละแห่ง และความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

กิจกรรมนักเรียนตามแนวคิดของเชอร์ มณีวงษ์ (ม.ป.ป. : 11) หมายถึง กิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตร เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ชีวิต การปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข โดยไม่เกี่ยวกับคะแนนในการวัดผลการศึกษา

ธีรวิภา ประทุมพรรัตน์ (2534 : 46) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนว่า ถือเป็นประสบการณ์ส่วนหนึ่งของหลักสูตรมิได้จัดขึ้นในห้องเรียนตามปกติเหมือนวิชาอื่นๆ มุ่งให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ เพื่อพัฒนาตนเอง จัดเป็นของนักเรียนโดยนักเรียนและเพื่อนนักเรียน

อำภา บุญช่วย (2533 : 157) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนว่า หมายถึง กิจกรรมต่างๆทั้งในและนอกหลักสูตร ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ในเวลาและนอกเวลาที่โรงเรียน นักเรียนหรือครูเป็นผู้จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นได้มากที่สุด โดยความสนใจกิจกรรมเหล่านั้นไม่มีการวัดผลได้และตก

ทวน พิณรุฬพันธ์ (2528 : 91) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน คือ กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความร่วมมือของนักเรียนเพื่อสนองความต้องการ ความสนใจและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน นอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ อุปนิสัย คำนิยม และปลูกฝังเจตคติที่พึงประสงค์แก่นักเรียน

สุรพันธ์ ยันต์ทอง (2526 : 260) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นด้วยความร่วมมือของนักเรียน เพื่อสนองความต้องการ และความสนใจอันเป็นแนวทางสร้างเสริมประสบการณ์และพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาของนักเรียน กิจกรรมที่จัดขึ้นอาจไม่เกี่ยวกับกิจกรรมในห้องเรียน แต่อาจจะส่งเสริมกิจกรรมในห้องเรียนให้มีประโยชน์ มีคุณค่ามากขึ้นก็ได้ ส่วนมากมักจัดให้มีนอกเวลา มีบรรยากาศเป็นกันเอง และมีครูที่ปรึกษา

ประติมาษฐ์ ฮวบเจริญ (ม.ป.ป.: 161) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง ประสบการณ์ที่จัดขึ้นนอกห้องเรียน จัดอย่างไม่เป็นทางการนัก นักเรียนมีส่วนร่วม และเป็นผู้จัดเอง ครูเป็นเพียงผู้แนะนำ ไม่ใช่เป็นการเรียนการสอนอย่างปกติ กิจกรรมเหล่านั้นไม่มีการสอบได้ - ตก จัดขึ้นเพื่อเป็นการเสริมประสบการณ์การเรียนการสอนปกติให้ได้ผลสมบูรณ์ขึ้น เป็นการฝึกฝนความเป็นพลเมืองดีในสังคม โดยการฝึกฝนการเป็นผู้ตาม ผู้นำ ฝึกการอยู่ร่วมกัน การทำงาน

การร่วมมือ การใช้สิทธิ ดังนั้น กิจกรรมนักเรียนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้กิจกรรมของโรงเรียน สมบูรณ์ความเป็นโรงเรียนขึ้น

Good (1973 : 9) ให้ความหมายของกิจกรรมนักเรียนว่ามีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสมัครใจเข้าร่วมดำเนินการเอง โดยความเห็นชอบและสนับสนุนจากคณาจารย์ และอยู่ภายใต้การควบคุมของสถานศึกษา
2. จัดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความสนุกสนาน เพิ่มความรู้ ให้โอกาสนักเรียนแสดง ความสนใจและความสามารถ รวมทั้งเพื่อส่งเสริมความเจริญเติบโตของนักเรียน
3. จัดขึ้นโดยไม่กำหนดให้มีหน่วยกิตและสิทธิที่ได้จะไม่ถือว่าสำเร็จการศึกษา
4. มีบรรยากาศเป็นกันเองมากกว่าการเรียนในชั้นเรียนปกติ

กิจกรรมที่กำหนดขึ้นในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย หมายถึง การ ปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ตามความสนใจและความถนัด มิใช่กิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเพื่อผู้เรียน ในการเรียนวิชาต่างๆ ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนและสอบให้ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด ว่าเป็นการ ประกอบกิจกรรมร่วมกันโดยผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา อันจะเป็นการ ปลุกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคมแบบประชาธิปไตย (กรมวิชาการ 2533 : 3)

จากแนวคิดของบุคคลต่างๆ รวมทั้งสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สามารถ สรุปความหมายที่สำคัญของกิจกรรมนักเรียน ได้ดังนี้

1. กิจกรรมนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างหลักสูตร
2. กิจกรรมนักเรียนมุ่งพัฒนาบุคลิกภาพ การปรับตัว ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การ สำรวจตนเองในด้านความถนัดและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน
3. กิจกรรมนักเรียนจัดนอกเวลาเรียนวิชาต่างๆ
4. กิจกรรมนักเรียนมิใช่การสอนเนื้อหาวิชา แต่เป็นกิจกรรมเพื่อปลุกฝังลักษณะนิสัยที่ดี ของการอยู่ร่วมกัน
5. กิจกรรมนักเรียนจัดขึ้นตามความสมัครใจของนักเรียน โดยนักเรียน และเพื่อนนักเรียน
6. กิจกรรมนักเรียนไม่มีหน่วยการเรียนและไม่มีคะแนน

คุณลักษณะของกิจกรรมนักเรียนดังกล่าว สามารถใช้เป็นสื่อนำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ไปสู่การปฏิบัติของนักเรียนได้เป็นอย่างดี และเป็นข้อกำหนดของเป้าหมายของวัตถุประสงค์ได้ ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจตรงกัน และยึดถือเป็นแนวปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ ตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดกิจกรรมนักเรียน

ประเภทของกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียนแบ่งได้เป็นหลายประเภท ซึ่งมีผู้กล่าวไว้หลายคน ดังนี้
กรมวิชาการ (2535 : 3) ได้กำหนดประเภทของกิจกรรมนักเรียน เพื่อให้นักเรียน
เลือกอย่างหลากหลาย ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ
2. กิจกรรมส่งเสริมการเกษตร
3. กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
4. กิจกรรมส่งเสริมการสหกรณ์
5. กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปและวัฒนธรรม
6. กิจกรรมส่งเสริมใช้สินค้าไทย
7. กิจกรรมการใช้ห้องสมุด
8. กิจกรรมวิชาการต่างๆในหลักสูตร
9. กิจกรรมกีฬา
10. กิจกรรมนันทนาการ
11. กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
12. กิจกรรมทัศนศึกษา
13. กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และรักษาดินแดน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (อ้างถึงใน นิคม ไชยศรีพรหม 2527 : 25) กล่าวว่า ประเภท
ของกิจกรรมนักเรียนแบ่งได้เป็น 7 ด้าน คือ

1. ด้านวิชาการ
2. ด้านกีฬา
3. ด้านบำเพ็ญประโยชน์
4. ด้านนันทนาการ
5. ด้านศิลปวัฒนธรรม
6. ด้านสิ่งพิมพ์
7. ด้านบริหารและปกครอง

นพพงษ์ บุญจิตราตุลย์ (2534 : 38) กล่าวว่า กิจกรรมต่างๆของนักเรียนมีความ
แตกต่างกันในด้านจุดมุ่งหมาย ขอบเขต โครงการ ขบวนการจัดและผลที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจำแนก
ประเภทอย่างกว้างๆ เป็น 6 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมโครงการสอนในชั้นเรียน ได้แก่ ชุมนุมทางวิชาการต่างๆ
2. กิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความสนใจเฉพาะและความสามารถพิเศษ ได้แก่ ชุมนุมละครชุมนุมโต้วาที ชุมนุมดนตรี เป็นต้น
3. กิจกรรมที่เป็นบริการภายในโรงเรียน ได้แก่ สภานักเรียน กลุ่มพัฒนาโรงเรียน เป็นต้น
4. กิจกรรมที่พัฒนาด้านจิตใจและศีลธรรม ได้แก่ ยุวกาชาด ลูกเสือ เนตรนารี เป็นต้น
5. กิจกรรมทางสังคมและสันตนาการ ได้แก่ รำวง ลีลาศ กิจกรรมพบปะสังสรรค์ เป็นต้น
6. กิจกรรมทางด้านกีฬา เป็นกิจกรรมที่นับว่ามีความสำคัญในการสร้างความสามัคคีและมีจิตใจเป็นนักกีฬา รู้จักเสียสละ ได้แก่ ชุมนุมบาสเกตบอล ชุมนุมแบดมินตัน ชุมนุมฟุตบอล ชุมนุมตะกร้อ เป็นต้น

ปฏิญญา สาทร (2523 : 412) ได้แบ่งกิจกรรมนักเรียนออกเป็น 8 ประเภท คือ

1. สภานักเรียน
2. ชุมนุมหรือชมรม
3. วารสาร
4. การจัดนิทรรศการทางศิลปะต่างๆ
5. การแสดงดนตรี
6. การแสดงละคร
7. การลูกเสือและอนุกาชาด
8. การทัศนอาจร

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 221) ได้แบ่งกิจกรรมนักเรียนออกเป็น 10 ประเภท คือ

1. กิจกรรมที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนคือ กิจกรรมการปกครอง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการปกครองแบบประชาธิปไตย
2. กิจกรรมการประชุม เช่น การประชุมเพื่ออบรมสั่งสอน การประชุมเพื่อฟังดนตรี การปราศรัย ชมภาพยนตร์ ละคร เป็นต้น
3. กิจกรรมชุมนุม คือ ชุมนุมทางวิชาการ และชุมนุมที่เกี่ยวกับวิชาการ
4. กิจกรรมที่กระทำนอกโรงเรียน เช่น จัดทัศนอาจร การช่วยเหลือทำความสะอาดให้แก่ชุมชน การซ่อมแซมสาธารณสถาน หรือการทำประโยชน์อื่น ๆ แก่ชุมชน
5. กิจกรรมเกี่ยวกับการพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์โรงเรียน หนังสือประจำปี หรือหนังสือคู่มือนักเรียน

6. กิจกรรมเกี่ยวกับกีฬา หมายถึงการแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน
7. กิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี เช่น ดนตรีไทย ดนตรีสากลและแตงวง
8. กิจกรรมเกี่ยวกับการละคร การพูดในที่สาธารณะ
9. กิจกรรมเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ คือ การบำเพ็ญให้เป็นประโยชน์ต่อบุคคลอื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน ได้แก่ ลูกเสือ และเนตรนารี
10. กิจกรรมเกี่ยวกับการพบปะกันระหว่างครูที่ปรึกษากับนักเรียน เพื่อประโยชน์ของการแนะแนว หรือที่เรียกว่าโฮมรูม

Baughman (อ้างถึงใน อ่ำภา บุญช่วย 2533 : 162) ได้กล่าวถึงประเภทกิจกรรมนักเรียนที่ควรจัดในโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. สภานักเรียน (Student Council) หมายถึง สภานักเรียนที่ได้รับการเลือกตั้ง มีหน้าที่ช่วยเหลือโรงเรียนในการปกครองนักเรียน การจัดกิจกรรมประเภทนี้ เป็นการฝึกหัดให้นักเรียนได้รู้ว่าการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปกครองนักเรียนด้วยกัน ก่อให้เกิดความสามารถในการเป็นผู้นำ
2. ชุมนุมหรือชมรม (Clubs) หมายถึง ศูนย์รวมที่ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนที่สนใจวิชาการหรือกิจกรรมที่คล้ายคลึงกัน เช่น ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ชุมนุมต่างๆเหล่านี้ต้องมีระเบียบของตัวเอง มีการกำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการของชุมนุม โดยมีครูเป็นผู้ควบคุม แนะนำ เพื่อวัตถุประสงค์ของชุมนุมจะได้บรรลุผล
3. กิจกรรมเกี่ยวกับการพิมพ์ (Publications) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำหนังสือพิมพ์โรงเรียน หนังสือประจำปี คู่มือนักเรียน เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักเขียนข่าว เขียนบทความต่างๆ และยังเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอีกด้วย
4. การประชุม (Assembly) อาจรวมถึงการประชุมทางวิชาการ การปาฐกถา การฟังดนตรี เล่นละคร เป็นกิจกรรมที่ฝึกมารยาทและการปรับตัวในสังคมอีกด้วย
5. การแสดงผลงานทางศิลปะ (Art Exhibition) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดแสดงผลงานของนักเรียน เป็นการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนทางด้านศิลปะ อีกทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนด้วย
6. การแสดงละคร (Drama) โรงเรียนควรจัดให้มีการจัดแสดงละครอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความซาบซึ้งในวรรณคดี วัฒนธรรม และศิลปะประจำชาติ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมความร่วมมือในหมู่คณะ
7. กิจกรรมเกี่ยวกับดนตรี (Music) ส่งเสริมให้นักเรียนรักดนตรี และรักษาวัฒนธรรมของชาติ อาจมีการแสดงร่วมกับโรงเรียนอื่น เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

8. กิจกรรมเกี่ยวกับการกีฬา (Sport and Athletics) อาจจัดการแข่งขันกีฬาระหว่างนักเรียนในโรงเรียนและระหว่างโรงเรียน เพื่อส่งเสริมสุขภาพพลานามัยของนักเรียน ความมีน้ำใจนักกีฬา และส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ

9. การทัศนศึกษา (Sight seeing) คือ การจัดพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น แต่ต้องดูแลความปลอดภัยของเด็กด้วย

10. กิจกรรมเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ (Social Welfare) เช่น การไปเยี่ยมเยียนคนชรา หรือเด็กพิการ การช่วยเหลือพัฒนาชุมชน กิจกรรมนี้ช่วยให้เด็กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยส่งเสริมให้รู้จักบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น และช่วยเหลือสังคม

การแบ่งประเภทของกิจกรรมมีความแตกต่างกันไปตามความคิดเห็นของแต่ละคน สามารถสรุปเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 6 ประเภท คือ (กฤษณ์ ศิริพงษ์, ม.ป.ป. : 90)

1. กิจกรรมทางด้านวิชาการ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตร เพื่อที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น และสามารถนำไปปฏิบัติได้ หรือต้องการส่งเสริมให้มีความรู้ ความสามารถทางด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตร จัดให้มีการบรรยาย อภิปราย การซ่อมเสริม การจัดชุมนุมหรือชมรม เช่น ชุมนุมวิทยาศาสตร์ ชุมนุมภาษา ชุมนุมคณิตศาสตร์ ฯลฯ

2. กิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรม เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม สร้างเสริม และรักษาไว้ซึ่งประเพณีศิลปวัฒนธรรมของชาติ ประเพณีท้องถิ่น เพื่อความคงอยู่และสืบทอดเอกลักษณ์ของชาติ เช่น การอนุรักษ์โบราณวัตถุ การส่งเสริมศิลปเพื่อความงาม การจัดงานตามประเพณีของท้องถิ่น งานวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

3. กิจกรรมทางด้านกีฬา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพอนามัย โดยส่งเสริมการเล่นกีฬาเพื่อการแข่งขัน รู้กติกาการเล่นกีฬาประเภทต่างๆ ทุกีฬาเป็น และมีน้ำใจเป็นนักกีฬา เช่น การเล่นกีฬา กรีฑา การออกกำลังกาย การดูกีฬา และการเชียร์กีฬา เป็นต้น

4. กิจกรรมทางด้านอาสาสมัครและบำเพ็ญประโยชน์ เป็นกิจกรรมที่อุทิศตนเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคมหรือชุมชน เช่น การซ่อมแซมสาธารณูปโภค การเผยแพร่ความรู้ที่ประชาชนควรทราบเพื่อไม่ให้เป็นเครื่องมือของใคร การช่วยเหลือเมื่อชุมชนเกิดภัยพิบัติ เป็นต้น

5. กิจกรรมทางด้านนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น งานรื่นเริงประจำปี การแสดงละคร การทัศนอาจรเพื่อความเพลิดเพลิน งานสังสรรค์ เป็นต้น

6. กิจกรรมองค์การนักเรียน เป็นกิจกรรมภายในขององค์การนักเรียนที่ทางโรงเรียนอนุญาตให้จัดขึ้นภายใต้ข้อบังคับที่กำหนดไว้ เช่น สโมสรนักเรียน ชุมนุม กรรมการนักเรียน กิจกรรมองค์การนักเรียนเหล่านี้ การได้มาซึ่งคณะกรรมการ การวางโครงการ การบริหารงาน

การดำเนินงานขององค์การนักเรียนได้จัดทำกันเองตามหลักประชาธิปไตย ภายใต้การแนะนำของครูที่ปรึกษา

การบริหารกิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียนก็เหมือนกับกิจกรรมทั้งหลาย ที่จะต้องขอความร่วมมือกัน ประสานงานกัน เพื่อให้กิจกรรมก้าวไปสู่วัตถุประสงค์ที่วางไว้ กิจกรรมนักเรียนต้องการความเป็นผู้นำหลายระดับ เช่นเดียวกับกิจกรรมในหลักสูตรเหมือนกัน ความสนใจของบุคคลเกี่ยวกับการศึกษาย่อมเป็นสิ่งที่กิจกรรมนักเรียนปรารถนา เพราะว่าจะนำไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมาย หลักการบริหารกิจกรรมนักเรียนก็ไปในทำนองเดียวกันกับการบริหารการศึกษาทั่วไป จะมีแตกต่างกันบ้างในข้อที่ว่า การจัดกิจกรรมนักเรียน จะต้องมีการปรับปรุงให้เข้ากับความต้องการของนักเรียนเป็นสำคัญ

การบริหารกิจกรรมนักเรียน หมายถึง ภารกิจอันหนึ่งในการบริหารกิจการนักเรียนที่จัดขึ้น เพื่อสนองความต้องการ ความสนใจของนักเรียนซึ่งส่งผลให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยประกอบด้วย วัตถุประสงค์ นโยบายการบริหารกิจกรรมนักเรียน โครงสร้างการบริหารโรงเรียน การดำเนินการ การติดตามผลและการประเมินผลการจัดกิจกรรม

ประดิษฐ์ ฮวมเจริญ (ม.ป.ป. : 165) กล่าวว่า หน้าที่ทางการบริหารกิจกรรมนักเรียนก็คือ การจัดการให้เข้าถึงวัตถุประสงค์อันสำคัญของกิจกรรม การดำเนินงานให้เป็นไปแบบประชาธิปไตยจะบังเกิดผลดีที่สุด เพราะทุกฝ่ายมีส่วนทำงานร่วมกัน การจัดการต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ ขนาดของโรงเรียน ขอบข่ายของกิจกรรม ลักษณะธรรมชาติของเด็ก แต่อย่างไรก็ตามงานจะต้องเป็นงานที่ได้รับความร่วมมือกัน มีวิธีทำงานที่ดี เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ การจัดการจะต้องส่งเสริมความสนใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมนักเรียนอีกด้วย คำว่า " การจัดการ " หมายถึง กระบวนการรวบรวมคน วัสดุ วิธีดำเนินงาน ความคิด ข้อเท็จจริง เข้าด้วยกันแล้วจัดทำให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

กระบวนการจัดกิจกรรมนักเรียน

ตามโครงสร้างหลักสูตร พ.ศ. 2521 และ พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดให้โรงเรียนจัดกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร และสนองความสนใจของนักเรียนทุกคนด้วย กิจกรรมนักเรียนจึงเป็นงานที่ต้องการทั้งคุณภาพและปริมาณ ดังนั้น งานกิจกรรมนักเรียนในปัจจุบันจึงมีขอบข่ายกว้างขวาง จำเป็นต้องอาศัยจากปัจจัยหลาย

ด้าน ทั้งกำลังคน กำลังความคิด สถานที่ งบประมาณในการจัดระบบงานให้เป็นเอกภาพ มีการดำเนินงานในแนวเดียวกัน มีความต่อเนื่องและประสานสัมพันธ์ของผู้ร่วมงานทั้งในแนวตั้งและแนวนอน นับตั้งแต่ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารที่ได้รับมอบหมาย หัวหน้าหมวดกิจกรรมและครูที่ปรึกษากิจกรรม ซึ่งต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด

การจัดกิจกรรมนักเรียน อาจมีบางคนเรียกว่า "การบริหารกิจกรรมนักเรียน" ดังเช่น ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2534 : 55) ได้เสนอแนะหลักการบริหารกิจกรรมนักเรียนตามแนวคิดของ Gulick ไว้ดังนี้

1. หลักการวางแผน (Planning Principle) การบริหารกิจกรรมนักเรียนจำเป็นต้องให้นักเรียนได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตั้งวัตถุประสงค์ของแผนในทุกกิจกรรม ข้อมูลที่พึงใช้ในการประกอบการวางแผนนั้น ควรเป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของนักเรียนเท่านั้น
2. หลักการจัดองค์การ (Organizing Principle) การบริหารกิจกรรมนักเรียนจำเป็นต้องจัดองค์การ ให้แสดงระดับการสื่อสารกันให้ทั่วถึง หัวหน้าสถานศึกษาต้องเป็นประธานจัดกิจกรรมโดยตำแหน่ง และแบ่งงานกันทำตามสายการบังคับบัญชาอื่นๆ
3. หลักการจัดบุคลากร (Staffing Principle) ควรต้องเลือกอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนเข้าทำงานควบคุมการทำกิจกรรม โดยต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ความสมัครใจและปัญหาพิเศษของครูอาจารย์ด้วย
4. หลักวินิจฉัยสั่งการและควบคุมดูแล (Directing Principle) ผู้บริหารพึงใช้ภาวะผู้นำของตนเองในการวินิจฉัยสั่งการ ควบคุมดูแลและนิเทศงานควบคุมกิจกรรมนักเรียนแก่ครูอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมเป็นระยะๆ
5. หลักประสานงาน (Coordinating Principle) ควรมีปฏิทินกิจกรรมนักเรียนที่กำหนดวัน เวลาและสถานที่ สำหรับทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมของแต่ละเดือนตลอดทั้งปี เพื่อให้ทุกคนในโรงเรียนได้ทราบทั่วกัน จะไม่มีปัญหาความขัดแย้ง ความซ้ำซ้อนในการใช้วัสดุครุภัณฑ์ ประกอบการทำกิจกรรมของแต่ละชุมนุม ผู้บริหารจึงพึงใช้ภาวะผู้นำในการประสานงานให้ทุกคนเข้าใจกัน
6. หลักการรายงาน (Reporting Principle) การบริหารกิจกรรมนักเรียนจำเป็นต้องให้มีการรายงานเป็นระยะๆ เพื่อทราบผลการปฏิบัติงาน เพื่อทราบอุปสรรคระหว่างดำเนินการ เพื่อทราบความก้าวหน้าของแต่ละกิจกรรมและเพื่อทราบข้อเสนอแนะต่างๆที่เป็นประโยชน์กับการปรับปรุงในการบริหารกิจกรรมนักเรียน
7. หลักการงบประมาณ (Budgeting Principle) การบริหารกิจกรรมนักเรียนพึงจัดสรรงบประมาณให้เกิดความเพียงพอแก่การจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม การคำนวณห้วงงบประมาณสนับสนุนกิจกรรม จึงตั้งอยู่ภายใต้หลักเหตุและผล ที่สำคัญต้องให้กิจกรรมกำหนดงบประมาณมิใช่งบประมาณกำหนดกิจกรรม

จากการศึกษาจากคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดกิจกรรมนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2520 (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 4 พุทธศักราช 2528) กระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2528 นำมาเป็นกรอบในการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดกิจกรรมนักเรียนเป็น 4 ด้าน ดังนี้

นโยบาย วัตถุประสงค์และโครงสร้างของการจัดกิจกรรมนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2534 : 4) ได้กล่าวถึงนโยบายการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคคลว่า "เร่งปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความรู้ มีนิสัยรักการอ่าน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ร่างแข็งแรง แจ่มใส มีศีลธรรม มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย รับผิดชอบ ขยัน ประหยัด พึ่งตนเองได้ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ศิลปะและวัฒนธรรม สงวนรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม และสามารถเป็นผู้นำท้องถิ่นได้ รวมทั้งมีความสำนึกในความเป็นคนไทย และมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข" โดยมีมาตรการเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน ในข้อ 2 ดังนี้

ข้อ 2 ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนมีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ ละเว้นสิ่งเสพติด การออกกำลังกาย การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รักและสนใจการศึกษา ร่างแข็งแรง แจ่มใส มีวินัยและความรับผิดชอบต่อ มีศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม

กรมวิชาการ (2533 : 4) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนวิชาต่างๆ
2. เพื่อให้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้
3. เพื่อเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยให้มีความรับผิดชอบต่อ มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534 : 37) กล่าวว่า ถ้าพิจารณาวัตถุประสงค์อย่างกว้างๆ เพื่อเป็นแนวทางมีดังต่อไปนี้ แต่วัตถุประสงค์จะบรรลุได้ก็ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดและวิธีการจัดกิจกรรมนั้นๆ

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยและฝึกความเป็นพลเมืองดีของชาติ
2. เพื่อให้เด็กรู้จักนำตนเองและบังคับตนเอง

3. เพื่อให้มีความร่วมมืออันดีต่อกัน
4. เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบความสามารถพิเศษ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ได้ฝึกฝนและพัฒนาความสามารถนั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้นไปด้วย
5. เพื่อก่อให้เกิดวินัยที่ดี ส่งเสริมให้นักเรียนเคารพกฎ ข้อบังคับต่างๆในสังคมที่ตนอยู่ และการวางตนได้ดีในสังคม
6. เพื่อให้นักเรียนมีความสามัคคีในหมู่คณะ รักโรงเรียน ห่วงในเกียรติของโรงเรียนและมีขวัญดี
7. เป็นการส่งเสริมทักษะต่างๆ เช่น ทักษะในการเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเกิดความสนุกสนานที่จะได้ทำงานที่ตนเองสนใจ
8. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนเอง
9. ส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบ และรู้จักเคารพบุคคลอื่น
10. เพื่อช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยให้การบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอย่างแท้จริง
11. เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้วิชาต่างๆในหลักสูตรของนักเรียนให้ดีขึ้น
12. ช่วยให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างอย่างมีประโยชน์และมีประสิทธิภาพ

ระดับ นิลพังกา (2524 : 23) กล่าวถึงจุดประสงค์ของกิจกรรมนักเรียนในด้านการสนองความต้องการของนักเรียนตามวุฒิภาวะ และช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ซึ่งสามารถปรับประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย ซึ่งจุดประสงค์ดังกล่าวสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการทางจิตวิทยา
2. เพื่อเป็นการเตรียมเด็กให้ดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย
3. เพื่อเสริมสร้างการรู้จักนำตนเอง และบังคับตนเองได้
4. เพื่อสำรวจ พัฒนาความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล
5. เพื่ออบรม และสั่งสอนเด็กให้เป็นคนดีมีศีลธรรม
6. เพื่อชักจูง และแนะนำเด็กให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
7. เพื่อให้เด็กสนใจกิจกรรมของโรงเรียนให้มากขึ้น
8. เพื่อช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยให้การบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอย่างแท้จริง
9. เพื่อก่อให้เกิดวินัยที่ดี ส่งเสริมให้เคารพข้อบังคับต่างๆในสังคมที่ตนอยู่และวางตนดีในสังคม
10. เพื่อสอนให้มีการร่วมมือกันในสังคม
11. ในด้านการปรับตัวของนักเรียน ทำให้รู้จักวิธีการทำงานเป็นกลุ่ม

12. เพื่อให้เด็กมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ
13. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างครูกับนักเรียน
14. เพื่อเตรียมตัวให้เด็กเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

เอกชัย กิสุขพันธ์ (2527 : 204) กล่าวถึงการเรียนการสอนกับกิจกรรมนักเรียนว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ให้การศึกษา เพื่อการพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญา ด้านสังคม ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ กิจกรรมนักเรียนมีความสำคัญพอกันกับการเรียนการสอน และเป็นประโยชน์ทางการบริหารโรงเรียน ซึ่งวัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียน มีดังนี้

1. เป็นการเตรียมนักเรียนให้อยู่ในสังคมประชาธิปไตย
2. ส่งเสริมให้ความสนใจของนักเรียนได้รับการตอบสนอง
3. เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรมีความสมบูรณ์ขึ้น
4. ช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความถนัด ความสนใจ ความสามารถของตนเอง
5. เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนได้ฝึกความเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดีในการทำงานเป็นหมู่คณะ
6. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และได้แสดงความสามารถให้เป็นที่ยอมรับในการจัดกิจกรรม
7. เพื่อเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยให้นักเรียน
8. เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ให้นักเรียนมีความรักในสถาบัน และภูมิใจในสถาบัน
9. ส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่ดี
10. เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และโรงเรียนกับชุมชน
11. สนับสนุนให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

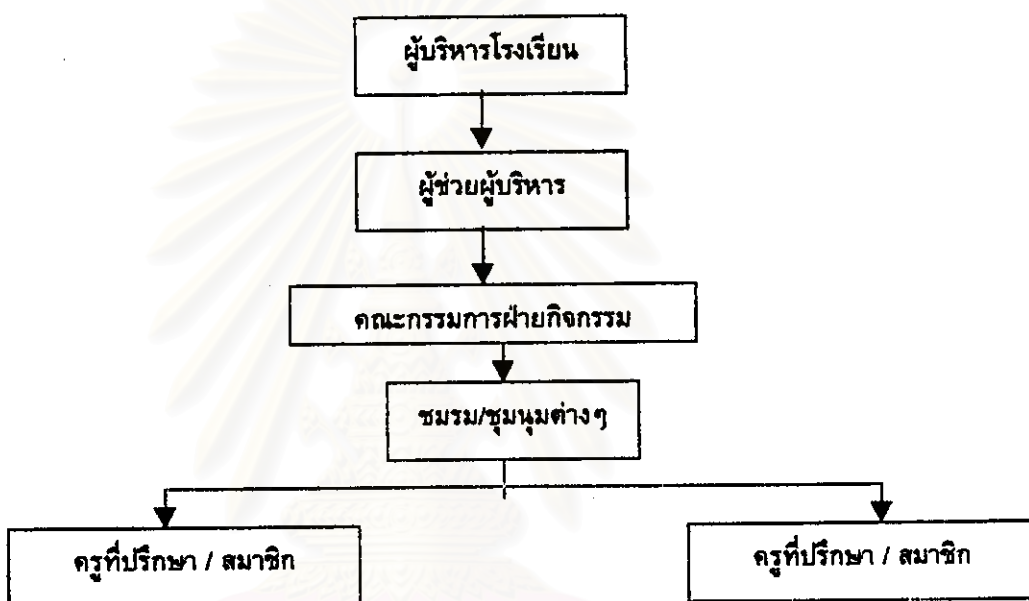
Gorton (อ้างถึงในกาญจนา ศรีภาพสินธุ์, 2533 : 462) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของกิจกรรมนักเรียน จะต้องช่วยเหลือนักเรียนทุกคนในเรื่องต่อไปนี้

1. เรียนรู้ที่จะใช้เวลาว่างอย่างฉลาดและเป็นประโยชน์
2. ใช้และพัฒนาทักษะและความชำนาญเฉพาะที่นักเรียนมีอยู่
3. พัฒนาทักษะและความสนใจในงานอดิเรกและนันทนาการอย่างใหม่
4. พัฒนาทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรมที่เป็นงานอดิเรกและนันทนาการ
5. เพิ่มความรู้และทักษะในการเป็นผู้นำหรือเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม
6. พัฒนาทัศนคติที่ดีและเป็นไปได้ต่อตนเองและผู้อื่น
7. พัฒนาทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน ซึ่งเป็นผลมาจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

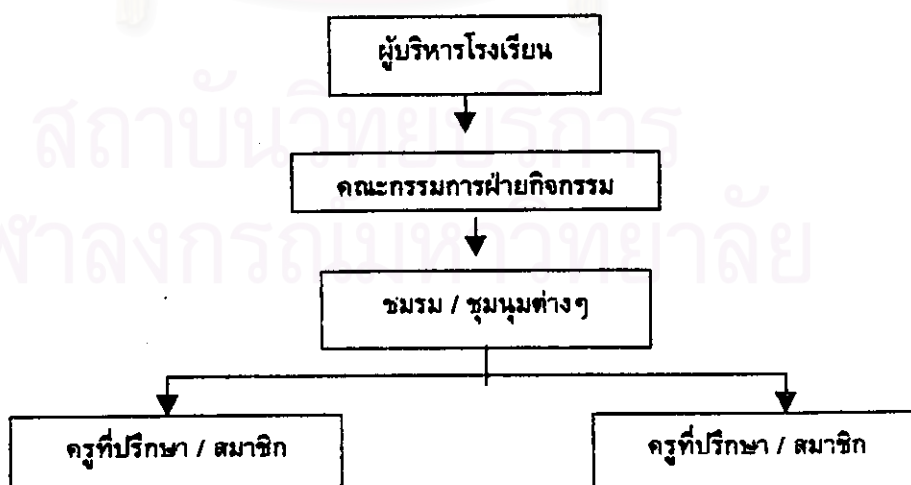
โครงสร้างการจัดกิจกรรมนักเรียน

ประดิษฐ์ ชวบเจริญ (2526 : 167) กล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมนักเรียนนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์และโครงสร้างการดำเนินงานได้ดังนี้

1. สถานศึกษาที่มีนักเรียนจำนวนมาก

2. สถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่มาก

ตามปกติหัวหน้าสถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบงานทั้งหมดของสถานศึกษา ถ้าจะมอบหมายให้ผู้ใดทำหน้าที่จะต้องพิจารณาความเหมาะสม ความสามารถ ความเต็มใจที่จะทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประโยชน์สูงสุด กฤษณ์ ศิริพงษ์ (ม.บ.ป. : 93) จึงได้กำหนดคุณสมบัติของผู้รับผิดชอบฝ่ายกิจกรรมและครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

คุณสมบัติของผู้รับหน้าที่ฝ่ายกิจกรรม

1. ทำงานร่วมกับครูและนักเรียนได้ดี
2. เป็นที่เคารพนับถือของนักเรียน
3. เต็มใจที่จะทำงาน
4. สามารถให้ความช่วยเหลือ และนิเทศให้แก่ครูที่ปรึกษาชมรมต่างๆ ได้ดี
5. รู้นโยบายของสถานศึกษา เรื่องกิจกรรมร่วมหลักสูตร
6. มีจิตวิทยาในการติดต่อประสานงานได้ดี

คุณสมบัติของครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน

1. มีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องของชมรม
2. มีความเข้าใจ เป็นมิตรและยินดีทำงานร่วมกับนักเรียน
3. มีอารมณ์ไม่มั่นคง
4. มีความสุขุมรอบคอบ
5. ทำงานเป็นแบบอย่างที่ดี

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ(2528 : 30) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบงานกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

งานของผู้บริหาร

1. กำหนดนโยบายของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมให้แน่ชัด
2. กำหนดระเบียบการจัดกิจกรรมนักเรียน
3. วางแผนงานกิจกรรมนักเรียนโดยรวบรวมข้อมูล และศึกษาสภาพความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ งบประมาณ
4. ตัดสินใจเลือกเปิดกิจกรรมตามความพร้อม
5. รายงานการจัดกิจกรรมนักเรียนประเภทต่างๆ และการจัดชุมนุมต่างๆ ในแต่ละภาคเรียนให้เจ้าสังกัดทราบ
6. ส่งยกเลิกหรือระงับกิจกรรม หรือชุมนุมต่างๆ ที่เห็นว่าก่อให้เกิดปัญหาหรือไม่เหมาะสมหรือมีการกระทำที่นำมาซึ่งภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ

7. จัดระบบงานหรือรูปองค์การของสายบริหารงานกิจกรรม

8. กำหนดขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดกิจกรรม และครูกิจกรรม

ให้ชัดเจน

9. รวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของทุกฝ่าย เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรมและนำไปสู่การปรับปรุงงานต่อไป

งานของหัวหน้าหมวดกิจกรรม

1. ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาในการจัดทำแผนงานและโครงการกิจกรรม

2. ร่วมกับครูที่ปรึกษากิจกรรมกำหนดคุณสมบัติของผู้จะเลือกเรียนกิจกรรมนั้นๆ

3. ควบคุมดูแลเพื่อให้การดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนเป็นไปตามเป้าหมายและระเบียบ

แบบแผนของทางราชการ

4. จัดทำโครงการงบประมาณรายจ่ายให้หมวดกิจกรรม

5. วิเคราะห์ปัญหาต่างๆในการดำเนินการจัดกิจกรรม เพื่อหาแนวทางปรับปรุงและแก้ไขปัญหานั้นๆ

6. เป็นที่ปรึกษาของครูกิจกรรมในการดำเนินการจัดกิจกรรม

7. นิเทศการปฏิบัติงาน การใช้วัสดุอุปกรณ์ของครูกิจกรรม

8. จัดหาอุปกรณ์สำหรับใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม

9. ติดต่อประสานงานด้านกิจกรรมกับข้าราชการครูทั้งในสถานศึกษาและนอกสถาน

ศึกษา

10. เสนอความเห็นต่อหัวหน้าสถานศึกษาในกรณีที่ควรยกเลิกกิจกรรม

11. ประเมินผลการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม เสนอต่อหัวหน้าสถานศึกษาทุกปลาย

ภาคเรียน

งานของครูที่ปรึกษากิจกรรม

1. รับผิดชอบการดำเนินการจัดกิจกรรม

2. จัดทำระเบียบข้อบังคับของแต่ละกิจกรรม

3. ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเข้าใจความมุ่งหมายและแนวการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม

4. ดำเนินการรับสมัครสมาชิก

5. จัดประชุมปฐมนิเทศแก่สมาชิก

6. ร่วมกับคณะกรรมการดำเนินการ (นักเรียน) จัดทำแผนปฏิบัติงานและกำหนด

โครงการต่างๆของแต่ละกิจกรรม

7. จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน

8. ควบคุมกิจกรรมให้เป็นไปตามปฏิทินปฏิบัติงานของแต่ละกิจกรรม

9. ปรับปรุงให้สมาชิกได้พัฒนาตามนโยบายของโรงเรียน
10. ช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาและร่วมทำกิจกรรมกับสมาชิกอย่างใกล้ชิด
11. ประสานงานกับครู – อาจารย์ในโรงเรียน และหัวหน้าหมวดกิจกรรม เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความราบรื่น
12. ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมของสมาชิกทุกครั้งและทุกปลายภาคเรียน เพื่อปรับปรุงในการดำเนินงานครั้งต่อไป
13. รายงานการประเมินผลต่อหัวหน้าสถานศึกษา

งานของนักเรียน

1. ดำเนินการเลือกตั้งกรรมการดำเนินงาน ภายใต้คำแนะนำของครูที่ปรึกษากิจกรรม
2. ประชุมวางแผนและกำหนดโครงการที่จะทำในแต่ละภาคเรียน
3. จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน
4. ดำเนินงานและร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม
5. ประสานงานกับครูที่ปรึกษา กิจกรรม หัวหน้าหมวดกิจกรรม ครูที่ปรึกษา กิจกรรม
อื่นๆ
6. จัดให้มีการแสดงผลงานของกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่
7. ประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมให้ครูที่ปรึกษา กิจกรรมทราบ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป
8. ปฏิบัติหน้าที่ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นอย่างดี

การวางแผนกิจกรรมนักเรียน

การบริหารโรงเรียนนั้น ผู้บริหารย่อมต้องนำหลักการบริหารหรือทฤษฎี มาปรับใช้ในการบริหาร การบริหารกิจกรรมนักเรียนก็อยู่ในส่วนหนึ่งของงานที่จะต้องใช้หลักการ และหลักวิชาเดียวกัน การบริหารงานกิจกรรมนักเรียนจึงต้องมีการวางแผน การจัดระบบสายงาน การมอบหมายงาน การกำหนดงบประมาณและการสนับสนุน การติดตามดูแลและการประเมินผล ในส่วนของการวางแผนนั้น จะต้องจัดทำใน 2 ระดับ คือ ระดับโรงเรียนและระดับกลุ่มกิจกรรม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2537 : 225)

1. การวางแผนกิจกรรมนักเรียนระดับโรงเรียน หมายถึง การวางแผนส่วนรวมของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลงานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าหมวดวิชา กิจกรรม และคณะกรรมการกิจกรรมนักเรียนจะต้องร่วมกันปรึกษาหารือ กำหนดแผนกิจกรรมนักเรียนเป็นภาคเรียนและเป็นปีการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารงานกิจกรรม

นักเรียนของฝ่ายบริหาร สำหรับการควบคุมดูแล การสนับสนุน การประสานงาน การติดตาม และประเมินผล และใช้เป็นกรอบสำคัญสำหรับครูที่ปรึกษากิจกรรมของแต่ละกิจกรรมในการนำไปสู่การทำแผนปฏิบัติการของตนต่อไป การจัดทำแผนระดับโรงเรียนนั้น ควรดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดเวลาและประเภทของกิจกรรม ทำเป็นแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ให้เสร็จก่อนการทำแผนกิจกรรมนักเรียน

1.2 จัดสายงานการบริหารกิจกรรมนักเรียน และการจัดบุคลากรรับผิดชอบให้ชัดเจน

1.3 จัดวางทรัพยากรและการสนับสนุนที่ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน

1.4 กำหนดการควบคุมดูแลและกำหนดการประสานงานไว้ล่วงหน้า

สรุปแล้วจะเห็นว่า แผนกิจกรรมนักเรียนในระดับโรงเรียน ต้องเกิดก่อนแผนกิจกรรมระดับกลุ่มนักเรียน เพราะครูที่ปรึกษาแต่ละกลุ่มกิจกรรมต้องหลีกเลี่ยงให้กิจกรรมรวมของโรงเรียน ด้วยเหตุนี้เองครูที่ปรึกษากิจกรรมแต่ละกลุ่มกิจกรรมจึงจำเป็นต้องทราบลักษณะ ประเภท วัตถุประสงค์ กำหนดเวลา การใช้บุคลากร อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ของกิจกรรมรวมของโรงเรียนก่อน เพื่อจะได้วางแผนกิจกรรมในระดับกลุ่มได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2. การวางแผนกิจกรรมนักเรียนระดับกลุ่มกิจกรรม เป็นการวางแผนเพื่อจัดระบบกิจกรรมในความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษา และเป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างครูที่ปรึกษากับนักเรียนที่เลือกทำกิจกรรมนั้น เพื่อกำหนดวิธีการและกระบวนการทำงานที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นเป้าหมายการวางแผนกิจกรรมนักเรียนในระดับกลุ่มกิจกรรม จะมีการวางแผนเป็น 2 ระยะ ดังนี้

2.1 การวางแผนระยะแรก เป็นความรับผิดชอบโดยตรงของครูที่ปรึกษา กิจกรรมนั้นๆ โดยควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ ควรกำหนดวัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ แนวปฏิบัติ ข้อตกลงเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นๆก่อนการประกาศรับสมัคร และการเตรียมการรับสมัคร สมาชิก จัดกลุ่มสมาชิก ลงทะเบียนสมาชิก เป็นต้น

2.2 การวางแผนเพื่อปฏิบัติกิจกรรม ควรถูกกำหนดโดยนักเรียน ทำโดยนักเรียนและเพื่อนนักเรียน ซึ่งจะเริ่มด้วยการวางแผนเพื่อปฏิบัติการ จัดวางกำลังคน กำลังเงิน การใช้เวลา กำหนดกระบวนการและวิธีการทำงาน ตลอดจนวางแผนประสานงานและการประเมินผลการทำกิจกรรมด้วย

ขั้นตอนการวางแผนกิจกรรมนักเรียน

การจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น ควรวางแผนเป็นปีการศึกษา เพราะจะสะดวกและมีความต่อเนื่องกว่าการวางแผนเป็นภาคเรียน ซึ่งอาจจะกำหนดแนวทางและขั้นตอนได้ง่ายๆ ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมการ** ควรเริ่มปลายปีการศึกษา เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ในปีการศึกษาต่อไป และควรมีกิจกรรมต่อไปนี้

- สืบหาข้อมูลองค์ประกอบเพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรม เช่น ความถนัดและความสนใจของครูที่ปรึกษา วัสดุอุปกรณ์ กำลังงบประมาณที่จะหามาได้ อาคารสถานที่ในการจัดกิจกรรม สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของท้องถิ่นและของโรงเรียนที่อาจอำนวยความสะดวกหรือเป็นอุปสรรคต่อการจัดกิจกรรม เป็นต้น

- ศึกษาอุปสรรค ปัญหา และข้อบกพร่องของระบบบริหารงานกิจกรรม แผนงานและโครงการกิจกรรม ตลอดจนข้อเสนอแนะของปีการศึกษาที่ผ่านมา เพื่อกำหนดแนวทางใหม่ที่เหมาะสมกว่าเดิม

- เตรียมสื่อ เอกสาร เช่น คู่มือครู ระเบียบปฏิบัติ หลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ไว้ชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

2. **ขั้นดำเนินการ** มีภาระสำคัญที่ต้องทำ ดังนี้

- การจัดกลุ่มกิจกรรมและการจัดครูที่ปรึกษากิจกรรม
- การจัดกลุ่มนักเรียนเข้ากลุ่มกิจกรรมตามความถนัดความสนใจ และความสมัครใจ

- ลงทะเบียนนักเรียนเพื่อเป็นหลักฐานการเข้าร่วมกิจกรรมให้ชัดเจน
- ทำแผน โครงการ และปฏิทินปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนตลอดปีการศึกษา ทั้งนี้รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากร แนวทางการสนับสนุน การกำหนดการใช้อาคารสถานที่ด้วย

- ทำคำสั่งมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบนำไปปฏิบัติ

3. **ขั้นปฏิบัติการ** เป็นขั้นตอนที่ครูที่ปรึกษาและนักเรียนร่วมกันลงมือทำกิจกรรม ควรเน้นในเรื่องต่อไปนี้

- การปฏิบัติตามแผน โครงการ ปฏิทินปฏิบัติงาน และแนวปฏิบัติหรือข้อตกลงของแต่ละกิจกรรมตามที่ได้กำหนดไว้

- การช่วยเหลือ ดูแล และส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

- การติดตามนิเทศช่วยเหลือครูที่ปรึกษากิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4. ขึ้นติดตามประเมินผล ควรประเมินผลการทำกิจกรรมอย่างน้อย 2 ลักษณะ คือ
- ประเมินผลรวบยอดเพื่อทราบว่าการทำงานกิจกรรมแต่ละประเภทนั้น สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ เพียงใด
  - ประเมินผลเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรม ซึ่งอาจจะประเมินเป็นระยะๆ แล้วนำผลมาปรับกระบวนการทำกิจกรรม ทั้งนี้อาจประเมินผลง่าย ๆ โดยการสังเกต โดยการสอบถาม หรือจะใช้แบบประเมินง่าย ๆ ที่ทำขึ้นเองก็ได้ อย่างน้อยจะต้องประเมินความต้องการ ความสนใจ และความพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องแต่ละครั้ง หากจะให้เกิดประโยชน์ในเชิงพัฒนาอย่างแท้จริงแล้ว ควรจะนำผลนั้นมาพิจารณา หรืออภิปรายร่วมกันในที่ประชุมคณะกรรมการกิจกรรมนักเรียนด้วย และผลสรุปควรรวบรวมไว้เป็นหลักฐานเพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนการจัดกิจกรรมนักเรียนในปีต่อไป

ประดิษฐ์ ฮวบเจริญ (ม.ป.ป.: 165) ได้กล่าวถึงขั้นตอนต่าง ๆ ของการวางแผนกิจกรรมนักเรียน ไว้ดังนี้

1. เป็นขั้นการยอมรับรู้สภาพการณ์ที่เป็นปัญหา ทั้งนี้ เพราะโครงการกิจกรรมที่จัดทำขึ้นไม่ได้สนองความต้องการของนักเรียนได้ทั่วถึง กิจกรรมที่นำเอามานั้นเป็นความกดดันของคนส่วนน้อย หรือเป็นความต้องการของแต่ละคนเท่านั้น นักเรียนจึงไม่สนใจเพียงพอ
2. เป็นขั้นศึกษารายละเอียดของปัญหา รวมถึงการรวบรวมข้อมูลหลักฐานต่างๆ เพื่อเข้าใจต่อปัญหามากขึ้น ปัญหาที่ยอมรับกันทั่วไป ก็คือควรให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น การประสานงานของโครงการทั้งหมด หากครูที่ปรึกษาที่มีความชำนาญมาร่วมงานให้มากขึ้น ทำให้โครงการได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น ปัญหาที่ยุ่งยากภายในแต่ละกิจกรรมยังมีอีกมาก เป็นหน้าที่ของผู้จัดกิจกรรมที่จะต้องเอาใจใส่
3. เป็นขั้นการจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับข้อมูลและเรื่องราวต่างๆ ที่ได้มาว่าควรจะทำอย่างไร จะต้องทำด้วยความรอบคอบ
4. เป็นขั้นพิจารณาให้ละเอียดถี่ถ้วน เมื่อเห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว และทุกคนเห็นด้วยจึงเขียนโครงการออกมา

เพื่อความเรียบร้อยโรงเรียนจึงควรมีบุคคลคณะหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการทำโครงการกิจกรรม คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ช่วยกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของกิจกรรมต่างๆ ที่มีอยู่ในโครงการ จัดงานให้ประสานกัน อำนวยความสะดวกให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยดี

การดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน

เสริมวิทย์ สุขเมธี (2531 : 94) กล่าวว่า ในการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนนั้นควรทำตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับกิจกรรม ถ้ายังไม่เคยจัดมาก่อน ควรจะศึกษาแนวการจัดวิธีจัดจากสถานศึกษาอื่นก่อน แต่ถ้าได้เคยจัดแล้วต้องศึกษาดูว่ามีปัญหาใดที่ต้องแก้ไข เช่น กิจกรรมใดจัดแล้วสนองความต้องการของนักเรียนมากนักน้อยเพียงใด หรือจัดขึ้นเพื่อคน 2 - 3 คน เท่านั้น

2. วางโครงการ และจัดทำปฏิทินตลอดปี โดยจะต้องมีรายละเอียด ดังนี้

- 2.1 กำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบ และวิธีดำเนินงานของกิจกรรมที่จัดขึ้น
- 2.2 ช่วยเหลือ แนะนำ ควบคุมการดำเนินงานกิจกรรม
- 2.3 วางแผนการประเมินผลการดำเนินงาน
- 2.4 แก้ไขปรับปรุงการดำเนินงาน

ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมนักเรียน มีดังนี้

1. ทำอย่างไรนักเรียนส่วนใหญ่จึงจะมาร่วม และมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
2. หาคูที่ปรึกษาที่มีความชำนาญมาร่วมงาน
3. ลดความยุ่งยากเกี่ยวกับการกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมให้น้อยลง
4. กว้างใช้เงินควรมีหลักฐานเป็นไปอย่างถูกต้อง

การจัดกิจกรรมนักเรียน

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ได้ให้ความสำคัญของกิจกรรมไว้ว่ากิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษา โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงความสามารถ ความถนัดตามธรรมชาติอย่างแท้จริง กิจกรรมจะเป็นเครื่องมือช่วยอบรมนักเรียนให้รู้จักปรับตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความเสียสละเพื่อส่วนรวม ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ตามความแตกต่างของนักเรียน เพื่อสร้างเจตคติ และพัฒนาบุคลิกภาพอันพึงประสงค์

กระทรวงศึกษาธิการ (2528 : 5) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและวางหลักเกณฑ์การจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ในคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2528 ดังนี้

1. เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย
2. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
3. เพื่อให้มีความเข้าใจ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
4. เพื่อให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ภายในขอบเขตของกฎหมาย
5. เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่า ดำรงไว้และส่งเสริมเอกลักษณ์ วัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย
6. เพื่อให้เกิดความรักและสามัคคีในหมู่คณะ
7. เพื่อส่งเสริมทักษะ ความถนัดและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
9. เพื่อให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสร้างความมั่นคงของชาติ
10. เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม
11. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2528 : 11) ได้สรุปความจำเป็นที่ต้องจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านจิตวิทยา มุ่งผลต่อความต้องการปลดปล่อย ความเหงาและความเดียวดาย ต้องการความรัก ผูกพันทักษะ ฯลฯ
2. ดึงเอาความสนใจ ความกระตือรือร้นของเยาวชนให้ปรากฏออกมา โดยสามารถที่จะทำให้เยาวชนเห็นเป้าหมายของตนที่บรรลุผลได้
3. ใช้เวลาว่างให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์ โดยไม่ตั้งตนเป็นผู้ต่อต้านสังคม หรือประพฤติดังทางสังคม โดยพบกับบุคคลซึ่งมีความสนใจเหมือนกัน และกิจกรรมบางประเภททำให้เยาวชนได้พบสิ่งที่มีค่าต่อชีวิตภายหลัง
4. สร้างมิตรภาพระหว่างเยาวชนด้วยกัน และระหว่างเยาวชนกับครู-อาจารย์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น
5. พัฒนาความเป็นผู้นำ โดยการพัฒนาตนเองต่อบุคลิกภาพ และด้านจิตใจซึ่งมักมีอารมณ์อ่อนไหว นอกจากนี้ยังพัฒนากลุ่มสังคมไปพร้อมกันในเวลาเดียวกัน

หลักการจัดกิจกรรมนักเรียน

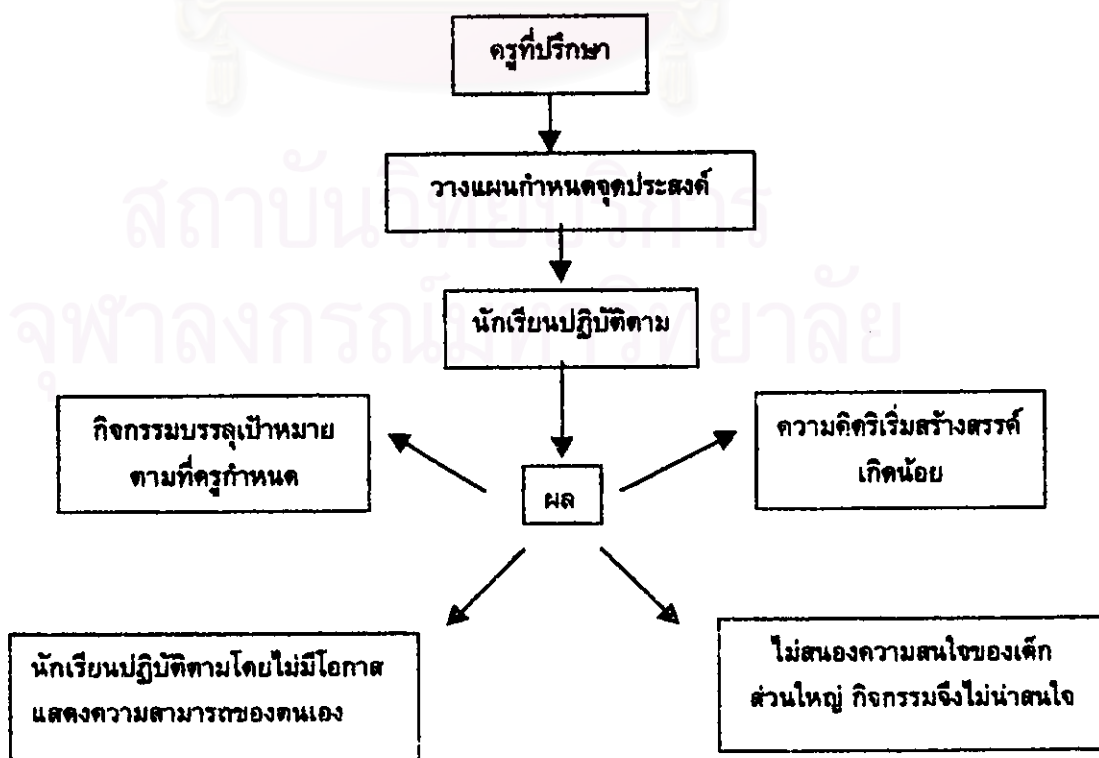
ประดิษฐ์ ฮวบเจริญ (ม.ป.ป. : 164) กล่าวว่าหลักการจัดกิจกรรมนักเรียนควรปฏิบัติ ดังนี้

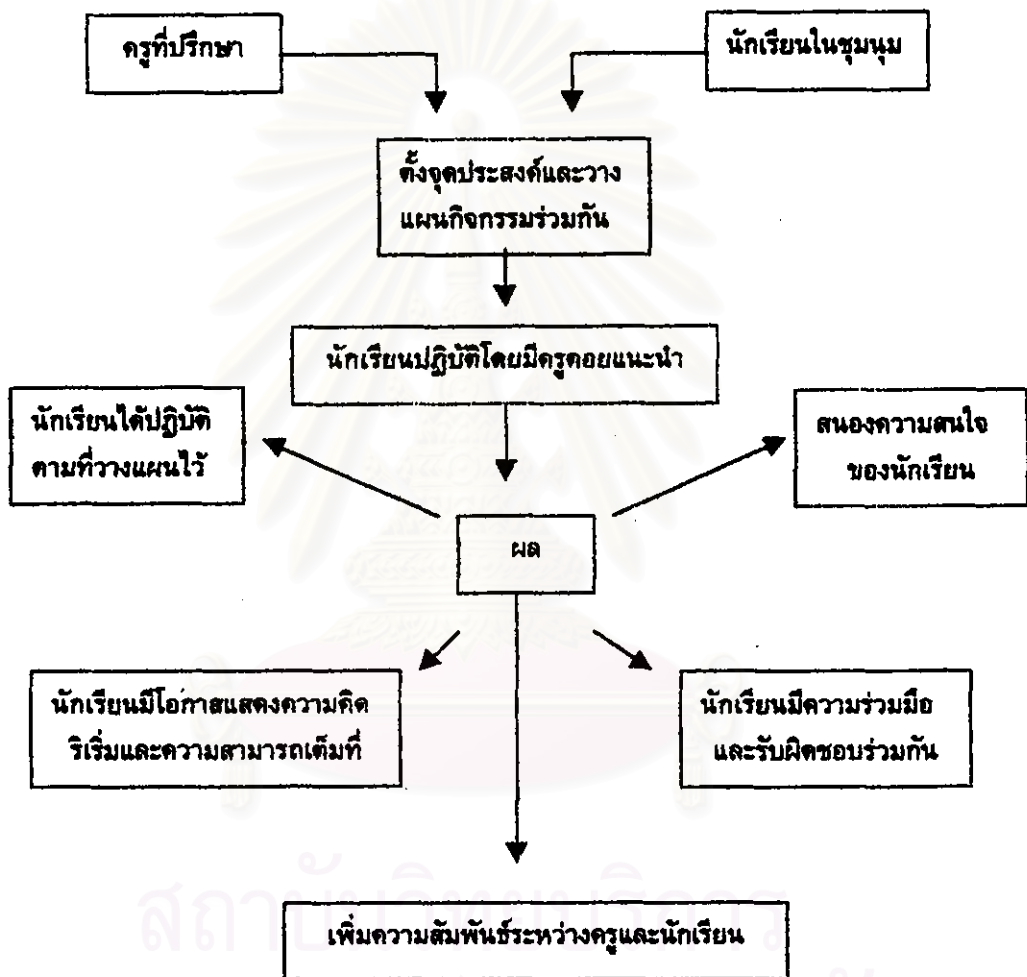
1. จะต้องยึดหลักประชาธิปไตย คือ การเคารพนับถือสิทธิมีญา ความคิดเห็นของผู้อื่น โดยเฉพาะเด็กที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ขึ้นมา ครูเป็นเพียงผู้คอยแนะแนวทางเท่านั้น ไม่มีสิทธิสั่งการ บังคับ
2. นักเรียนแต่ละคน ควรทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจและถนัดที่สุดเท่านั้น ไม่ควรทำกิจกรรมหลายอย่าง ผลงานจะไม่เกิดขึ้น
3. การทำกิจกรรมควรจะยึดถือ การพัฒนาการของผู้จัดมากกว่าที่จะยึดถือผลงานที่เสนอ
4. กิจกรรมไม่ควรเน้นที่ระเบียบข้อบังคับ จะมีได้เพียงความจำเป็นเท่านั้น
5. นักเรียนควรมีบทบาทในกิจกรรมมากที่สุด
6. กิจกรรมนักเรียนควรคำนึงถึงประโยชน์ที่เด็กจะได้มากที่สุด ไม่ควรให้สิ้นเปลืองทั้งเวลาและทรัพย์สิน

กระทรวงศึกษาธิการ (2528 : 16) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดขึ้น อาจแบ่งลักษณะการจัดเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การจัดกิจกรรมโดยยึดครูเป็นศูนย์กลาง การดำเนินงานต่างๆรวมทั้งการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ กระทำโดยครู นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติตาม ซึ่งผลที่นักเรียนได้รับในด้านต่างๆมีน้อย เช่น นักเรียนไม่มีความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนไม่สนใจในกิจกรรมที่ครูจัด นักเรียนไม่ได้แสดงความสามารถ ดังแผนภูมิประกอบข้างล่างนี้

2. การจัดกิจกรรมโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนจะร่วมกันคิดร่วมกันทำ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา คอยให้คำแนะนำ ผลที่ได้รับจะเกิดขึ้นกับนักเรียนในท่านต่างๆหลายอย่างด้วยกัน เช่น นักเรียนมีความร่วมมือกัน รับผิดชอบร่วมกัน มีโอกาสแสดงความสามารถและแสดงออกได้เต็มที่ อีกทั้งทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนอีกด้วย ดังแผนภูมิประกอบข้างล่างนี้

จิตรารัตน์ โพธิามากะ (2523 :13) ได้สรุปแนวคิดในการจัดกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. รู้ข้อมูล รู้ความสนใจ รู้ความต้องการ รู้ปัญหาต่างๆ
2. มีโครงการที่ชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ การดำเนินงาน และรายละเอียดอื่นๆเด่นชัด
3. อย่าทำอะไรเพียงคนเดียว หรือกลุ่มเล็กๆ แต่เพียงกลุ่มเดียว
4. หาผู้มีความรู้และความสามารถร่วมงาน และครูอาจารย์เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ
5. รู้จักแบ่งงานกันรับผิดชอบ ไม่แย่งกันทำงาน หรือไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน

6. มีกฎ ข้อบังคับของกิจกรรมที่ร่วมกัน และยึดถือปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับที่ร่วมกันสร้างขึ้น

7. ไม่ปิดเบื้องหรือหลีกเลี่ยง หรือแอบแฝงเป็นอย่างอื่นไปจากวัตถุประสงค์เดิม

8. ติดตามผลงานการเปลี่ยนแปลง การแก้ปัญหา ปรับปรุงงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

9. ใช้วิธีการแบบประชาธิปไตย และอยู่ในบทบาทของแต่ละหน้าที่ให้ถูกต้อง

10. ระวางเรื่องการเงิน การรับ การใช้จ่าย ต้องมีหลักฐานบัญชีแสดงเพื่อความสุจริต

11. ฟังเสียงส่วนใหญ่จากสมาชิก และบุคคลทั่วไป แต่นำมาพิจารณาในขอบเขต

12. วางรากฐานได้ดี มั่นคง เพื่อบุคคลรุ่นหลังต่อไป

อนันต์ รอดแจ่ม (2512 : 22) ได้เสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมนักเรียน สรุปได้ดังนี้

1. พิจารณาคูสมภาพโรงเรียน อาคารสถานที่ จำนวนครู มีความเหมาะสมเพียงใดและจะต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

2. กิจกรรมที่จัด ต้องมีจุดมุ่งหมายชัดเจน

3. โรงเรียนต้องพิจารณาจัดกิจกรรมที่เด็กส่วนมากสนใจ และไม่บังคับฝืนใจ

4. พยายามให้เด็กทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

5. ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความต้องการตามธรรมชาติ

6. เด็กไม่ควรได้รับสิทธิพิเศษที่จะไม่ต้องเรียนหนังสือเพื่อไปร่วมกิจกรรม

7. พยายามอบรมนักเรียนที่ได้รับเลือกให้เป็นผู้นำในกิจกรรมต่างๆ ได้รู้จักหน้าที่และประพฤติตัวให้เหมาะสม

8. โรงเรียนควรวางระเบียบและควบคุมการวางกิจกรรมแต่ละประเภท เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนอย่างแท้จริง

9. คัดเลือกครูที่เหมาะสม เพื่อวางตัวให้รับผิดชอบกิจกรรมแต่ละประเภท

10. ครูควรเป็นที่ปรึกษาของเด็กเท่านั้น แนะนำเด็กเดือนเด็กให้ทำงานถูกทาง

11. โรงเรียนควรรออำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม โดยจัดสรรเงิน วัสดุอื่นๆ ที่จำเป็น เพื่อส่งเสริมกิจกรรมนั้นๆ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

12. การปฏิบัติเรื่องการเงินในการจัดกิจกรรมต่างๆ นั้นควรจัดทำอย่างรอบคอบ ยุติธรรม และเชื่อถือได้ เพราะกิจกรรมบางอย่างต้องเก็บเงินจากนักเรียน

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527 : 205) กล่าวว่ากิจกรรมต่างๆ ที่อาจจัดได้ในโรงเรียน มีดังนี้

1. สภานักเรียนหรือกรรมการนักเรียน (Student Council)

2. ชุมนุมต่างๆ (Clubs)

3. สิ่งพิมพ์ในโรงเรียน (Publications)

4. ดนตรีและการแสดง (Music and Drama)
5. ลูกเสือและยุวกาชาด (Boy Scout and Red – Cross)
6. ค่ายพักแรม (Camping)
7. ทักษะศึกษา (Educational Field Trip)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมนักเรียน

กฤษณ์ ศิริพงษ์ (ม.ป.ป. : 102) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องมากที่สุดในการจัดกิจกรรมนักเรียน ได้แก่ ครูในโรงเรียน ซึ่งสามารถจัดขั้นตอนแตกต่างไปตามลักษณะของผู้จัดได้ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมนักเรียนของครูในโรงเรียน ได้กำหนดขั้นตอนไว้ ดังนี้

- 1.1 กำหนดระเบียบการจัดกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียน
- 1.2 สำรวจความพร้อมของโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่อง ครูที่ปรึกษา สถานที่ อุปกรณ์ และการเงิน
- 1.3 ตัดสินใจเลือกเปิดกิจกรรมตามความพร้อม
- 1.4 รายงานให้เจ้าสังกัดทราบ
- 1.5 จัดทำข้อบังคับของแต่ละกิจกรรม
- 1.6 ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนเข้าใจความมุ่งหมาย และแนวการจัดกิจกรรมของแต่ละประเภท
- 1.7 การดำเนินการรับสมัคร
- 1.8 จัดประชุมปฐมนิเทศแก่สมาชิกที่ร่วมประชุมเดียวกัน เพื่อให้รู้เกี่ยวกับ
  - มนุษยสัมพันธ์
  - หลักการทำงานร่วมกัน
  - บทบาทของสมาชิกและกรรมการ
  - วิธีดำเนินการประชุม
  - การวางแผนและการเขียนโครงการ
- 1.9 ดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการของแต่ละชุมนุม หรือแต่ละกิจกรรม
- 1.10 ประชุมวางแผน และกำหนดงานที่จะทำในแต่ละภาคเรียน และการมอบหมายงานให้กลุ่มสมาชิกรับผิดชอบดำเนินการ
- 1.11 ดำเนินการ
- 1.12 การแสดงผลงาน
- 1.13 ประเมินผล
- 1.14 ประเมินการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน

1.15 รวบรวมการประเมินผลเข้าร่วมกิจกรรม สรุปเสนอผู้บริหารและส่งผลการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า 80 % ของเวลาเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด

1.16 ประเมินพฤติกรรมในการจัดกิจกรรมนักเรียน

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยนักเรียนเป็นผู้จัด โดยจัดเป็นกลุ่มในรูปแบบขององค์การนักเรียน เช่น ชุมนุม สภา กรรมการนักเรียน หรือกลุ่มอื่นใดที่ทางโรงเรียนยอมรับ และให้มีขั้นตอนวัตถุประสงค์ใดๆก็ตาม การจัดกิจกรรมควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 เรียกสมาชิกหรือคณะกรรมการในองค์การนั้นประชุม

2.2 ปรึกษาหารือ และลงมติว่าจะจัดกิจกรรมนั้น

2.3 ศึกษารายละเอียดกิจกรรมว่า มีแนวปฏิบัติอย่างไร

2.4 เขียนโครงการเสนอผู้บริหารทราบ และขออนุมัติ

2.5 ดำเนินการ

2.6 ประเมินผลงาน

ทุกขั้นตอนของกิจกรรมจะต้องมีครูที่ปรึกษาประจำอยู่ เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ ให้เกิดความถูกต้องและรอบคอบ

3. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมนักเรียนของบุคคลภายนอกโรงเรียน บุคคลภายนอกโรงเรียน คือ ผู้ปกครองนักเรียนหรือบุคคลในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน เมื่อมาจัดกิจกรรมให้นักเรียน ควรปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 วางแผนการดำเนินงาน

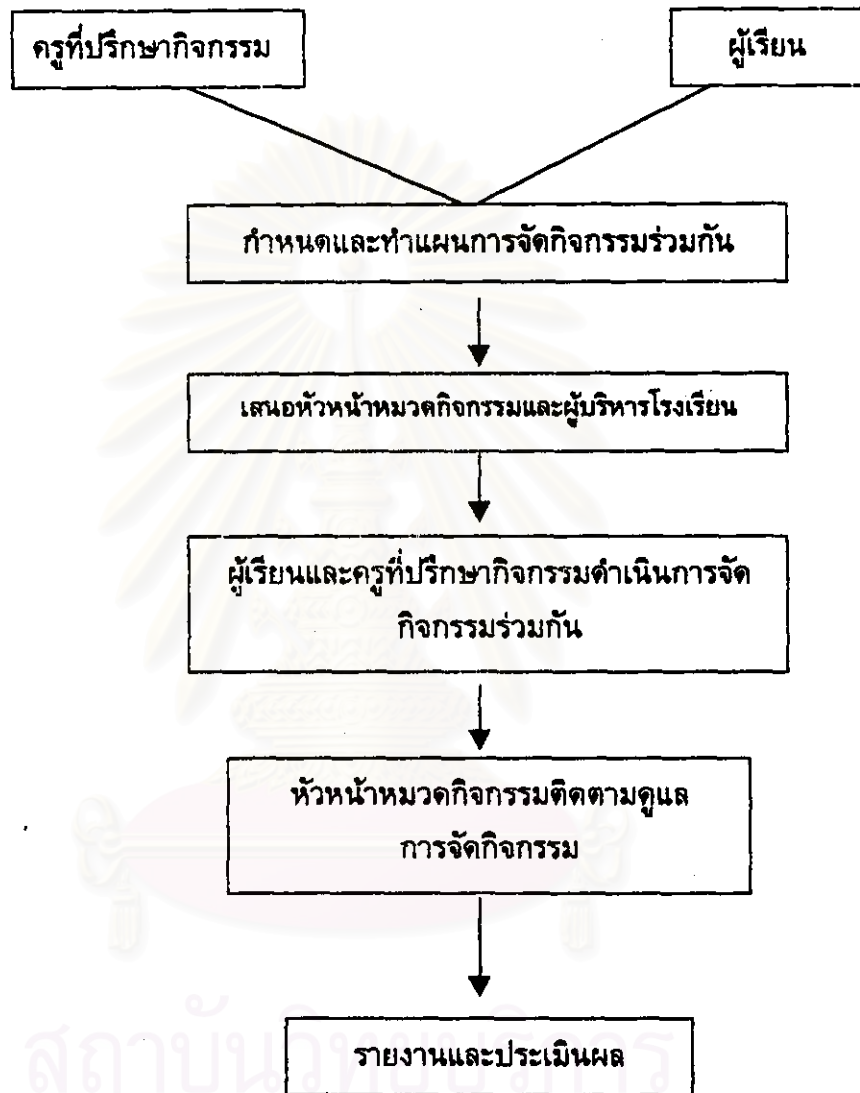
3.2 ประสานงานกับทางโรงเรียน เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในเรื่องที่ทางโรงเรียนสามารถให้การช่วยเหลือได้ เช่น สถานที่ อุปกรณ์ บุคลากร และอื่นๆ

3.3 ประชาสัมพันธ์กิจกรรม

3.4 ดำเนินงาน

3.5 ประเมินผล

กรมวิชาการ (2533 : 13) ได้กำหนดแผนภูมิขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อจัดกิจกรรมนักเรียน ไว้ดังนี้

การดำเนินการของบุคคลภายนอกโรงเรียนควรเป็นไปด้วยความสะดวก ง่าย โดยทางโรงเรียนให้ความช่วยเหลือให้มากที่สุดเท่าที่จะเอื้อเพื่อให้ได้ เพราะผลที่ได้รับจะเกิดประโยชน์มากกว่า ถ้าจัดแล้วยุ่งยากเกินไปก็จะเป็นการบั่นทอนกำลังใจ ยากที่จะจัดการในครั้งต่อไป

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2528 :13) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียนที่มีต่อนักเรียนไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ในเด็ก
2. เปิดโอกาสให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม
3. เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกและแสดงความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่
4. ค้นหาและฝึกฝนลักษณะของการเป็นผู้นำที่แอบแฝงอยู่ในตัวเด็กให้เด่นชัด
5. เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำตนเป็นพลเมืองดี

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 99) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

1. ช่วยส่งเสริมการเรียนในชั้นเรียน เช่น การจัดชุมนุมวิชาการต่างๆ ขึ้นในโรงเรียน กลุ่มผู้จัดและนักเรียนในโรงเรียนย่อมได้รับประโยชน์ทางด้านวิชาการร่วมกัน ช่วยให้วิชาความรู้ที่ได้รับจากในชั้นเรียนขยายขอบเขตกว้างออกไป

2. ช่วยพัฒนาความสนใจและความสามารถพิเศษของผู้เรียน กิจกรรมนักเรียนมีหลายอย่าง การเลือกเข้าร่วมในกิจกรรมแต่ละอย่าง จะช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสนใจของตนเอง หากนักเรียนมีความสามารถพิเศษ กิจกรรมนักเรียนจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะด้านนั้น และอาจจะเอาไปประกอบอาชีพได้

3. เพื่อเป็นบริการให้แก่โรงเรียน ปลูกฝังให้นักเรียนรักโรงเรียน

4. เพื่อเป็นบริการสังคม เช่น ลูกเสือ ยุวกาชาด เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้นักเรียนได้ทำตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม

5. เพื่อส่งเสริมการเข้าสังคมและพักผ่อน เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น เช่น สะสมแสตมป์ คนตรีไทย เป็นต้น

6. เพื่อส่งเสริมการศึกษา กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งในร่มและกลางแจ้ง ทำให้นักเรียนที่ถนัด สนใจ และมีความสามารถ ได้ฝึกฝนการศึกษาที่ตนเองชอบ และเป็นนักกีฬาอาชีพในที่สุด

กาญจนา ศรีภาพสินธุ์ (2533 : 463) ได้สรุปประโยชน์และคุณค่าของกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเอง ได้แก่

1.1 ทำให้นักเรียนได้ทำในสิ่งที่ตนต้องการและสนใจ

1.2 ส่งเสริมบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตย รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

1.3 ส่งเสริมสุขภาพทั้งทางกายและทางใจ นักเรียนรู้จักใช้เวลาในการพักผ่อน

ได้ถูกต้อง เป็นประโยชน์

1.4 ส่งเสริมความสามัคคีมีน้ำใจ รักพวกพ้อง และรักโรงเรียน

1.5 ช่วยให้นักเรียนเชื่อมั่นในตนเอง เชื้อมั่นในตนเอง และรู้จักปกครองตนเอง

ได้มากยิ่งขึ้น

- 1.6 ช่วยเพิ่มพูนความสามารถทางด้านสังคม รู้จักติดต่อสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนอื่น รู้จักวางตน รู้จักพูด คิด ฟัง รู้จักอดทนและรู้จักยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
- 1.7 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน เพราะนักเรียนมีโอกาสแสดงออกในกิจกรรมต่างๆได้อย่างเต็มที่
- 1.8 ทำให้นักเรียนสนใจโรงเรียน และบทเรียนมากขึ้น
- 1.9 ช่วยให้นักเรียนได้พบเพื่อนใหม่ ทำให้สังคมของนักเรียนกว้างขึ้น
- 1.10 ทำให้สัมพันธภาพระหว่างผู้บริหารและครูกับนักเรียนดีขึ้น ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจในตัวนักเรียนแต่ละคนได้มากขึ้น
- 1.11 ในอนาคตกิจกรรมนักเรียนอาจกลายเป็นอาชีพหลัก หรืออาชีพรองของนักเรียนได้
- 1.12 ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสทดลอง หรือสำรวจความสามารถ หรือความสนใจของตนเอง
- 1.13 เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้วิชาการต่างๆแก่นักเรียนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เนื่องจากกิจกรรมนักเรียนทำให้การเรียนรู้บทเรียนของนักเรียนมีความหมายยิ่งขึ้น โดยนักเรียนมีโอกาสได้ทดลองปฏิบัติ ค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติมในสถานที่ตนยังขาดอยู่ หรือที่ตนสนใจเป็นพิเศษ ส่วนครูก็มีโอกาสรู้ถึงความสนใจ ความสามารถ ข้อบกพร่องของนักเรียนจากการที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ทำให้สามารถแนะแนวทางเพื่อส่งเสริมความรู้ให้แก่นักเรียนได้มากขึ้น

2. เป็นประโยชน์ในการบริหารงานของโรงเรียน

- 2.1 ทำให้เกิดความร่วมมือในงานต่างๆของโรงเรียนดีขึ้นทั้งฝ่ายผู้บริหาร ครู และนักเรียน
- 2.2 นักเรียนที่ร่วมทำงานด้านสถานักเรียน หัวหน้าชมรม หรือหัวหน้ากิจกรรมต่างๆ มีส่วนช่วยในการควบคุมดูแลการดำเนินงานต่างๆ ตลอดจนควบคุมความประพฤติของนักเรียนด้วยตนเอง ซึ่งถ้ามีการวางแผนประสานงานและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันได้ระหว่างผู้บริหาร ครู-อาจารย์และนักเรียน จะช่วยลดภาระของทางโรงเรียนไปได้มาก ซึ่งขณะเดียวกันก็เป็นประโยชน์แก่ตัวนักเรียนอย่างยิ่งอีกด้วย
- 2.3 ช่วยให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างอย่างมีประโยชน์ ซึ่งเป็นการลดปัญหาความประพฤติของนักเรียนไปพร้อมๆกันด้วย

3. กิจกรรมนักเรียนมีส่วนส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย อันเป็นความมุ่งหมายสำคัญของการศึกษาแบบปัจจุบันได้อย่างมาก ได้แก่

- 3.1 ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักปกครองตนเอง นำตนเอง มีวินัยในตนเอง
- 3.2 ส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน
- 3.3 ส่งเสริมความสามารถในการพูดเป็น ฟังเป็น คิดเป็น ทำเป็น

4. กิจกรรมนักเรียนมีประโยชน์ต่อสังคม

4.1 ช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4.2 กิจกรรมบางอย่างเป็นประโยชน์แก่ชุมชนโดยตรง เช่น กิจกรรมรถเสือ

เป็นต้น

ปัญหาในการจัดกิจกรรมนักเรียน

Gorton (อ้างถึงใน กาญจนนา ศรีภาพสินธุ์, 2533 : 493) ได้พูดถึงปัญหาสำคัญในการจัดกิจกรรมนักเรียนไว้ 2 ประเภท คือ

1. ปัญหาทั่วไป ได้แก่

1.1 ปัญหาการขาดแคลนผู้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากิจกรรมที่มีคุณภาพและสนใจ

1.2 ปัญหานักเรียนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมกับนักเรียน อีกฝ่ายหนึ่งเข้าร่วมกิจกรรมมากเกินไป

ร่วมกิจกรรมมากเกินไป

1.3 ปัญหาเกี่ยวกับการสนับสนุนด้านการเงิน

2. ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละกิจกรรม เช่น ชมรมกีฬาฟุตบอล มีปัญหาการขาดน้ำใจเป็นนักกีฬา การที่คนดูไม่ยอมแพ้เมื่อทีมของตนเองแพ้ในการแข่งขัน ทำให้เกิดปัญหาการชกต่อยทำร้ายกัน เป็นต้น

กาญจนนา ศรีภาพสินธุ์ (2533 : 497) ได้สรุปปัญหาที่พบกันมากอยู่หลายประการในการจัดกิจกรรมนักเรียน ไว้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับครูที่ปรึกษากิจกรรม ได้แก่

1.1 ขาดแคลนครู

1.2 การร่วมงานด้านนี้มากเกินไปจนเสี่ยงงานด้านอื่น

1.3 การขาดความรู้ ความสามารถและความเอาใจใส่

2. ปัญหาด้านตัวนักเรียน ได้แก่

2.1 สนใจมากเกินไปหรือน้อยเกินไป

2.2 ขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครอง

3. ปัญหาด้านการเงินที่จะใช้ในการดำเนินงาน

4. ปัญหาเรื่องการจัดเวลา

5. ปัญหาด้านอาคารสถานที่

6. ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

7. ปัญหาการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยขาดความรู้ความเข้าใจใน

7.1 ความมุ่งหมาย

7.2 การสร้างความพร้อม ความร่วมมือร่วมใจจากฝ่ายต่างๆ

7.3 การบริหารกิจกรรม

8. ปัญหาการประสานงานกับฝ่ายต่างๆ

สมศักดิ์ ศรีมาโนชน์ (2524 : 204) ได้รวบรวมปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

1. โรงเรียนไม่เข้าใจธรรมชาติและจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรม แต่จัดขึ้นเพราะเห็นโรงเรียนอื่นจัด
2. ผู้บริหารขาดความเชื่อในความสามารถของนักเรียน ในการวางแผนในการตัดสินใจและความรับผิดชอบ
3. การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนไม่ทั่วถึง เพราะถูกจำกัดโดยผลการเรียนและเศรษฐกิจของนักเรียน
4. กิจกรรมที่ทำการแข่งขัน เน้นการแข่งขัน ซึ่งทำให้เกิดผลทางระเบียบวินัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมกีฬา
5. องค์การหรือกิจกรรมภายนอกมีบังคับให้จัดกิจกรรม ถ้าไม่จัดจะถูกตำหนิว่าไม่ให้ความร่วมมือ
6. กิจกรรมบางอย่างไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชน หรือทำให้ผู้ปกครองเดือดร้อน
7. กิจกรรมที่จัดไม่สัมพันธ์กับหลักสูตร และไม่ส่งเสริมหลักสูตร
8. ขาดการประเมินผลกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
9. ผู้รับผิดชอบขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ หรือมุ่งประโยชน์อย่างอื่น เช่น ชื่อเสียง การค้า เป็นต้น
10. ครู - อาจารย์ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ เพราะถือว่าเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ตน
11. งบประมาณ สถานที่ อุปกรณ์และที่ปรึกษากิจกรรมมีไม่เพียงพอ
12. กิจกรรมบางอย่างอาจมีการเมืองเข้าแทรกแซง

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2520 : 143) ได้สรุปปัญหาสำคัญๆในการบริหารกิจกรรมนักเรียนไว้ดังนี้

1. โรงเรียนจัดกิจกรรมโดยไม่เข้าใจธรรมชาติและจุดประสงค์ของกิจกรรมนั้นๆ
2. ผู้บริหารขาดความเชื่อในความสามารถของนักเรียนในการวางแผน ในการตัดสินใจ และในความรับผิดชอบ

3. การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนถูกจำกัด นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมไม่ทั่วถึง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะถูกจำกัดโดยผลการเรียน ถูกจำกัดโดยค่าใช้จ่ายหรือนักเรียนคนเดียวทำกิจกรรมหลายอย่าง

4. กิจกรรมที่จัดเป็นการแข่งขัน เน้นการแข่งขัน ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดปัญหาทางวินัย
5. องค์การหรือหน่วยงานภายนอกมีงบประมาณในการจัดกิจกรรมของนักเรียน
6. กิจกรรมที่จัดไม่ได้รับความสนใจหรือสนับสนุนจากชุมชน
7. กิจกรรมที่จัดไม่สัมพันธ์หรือไม่ส่งเสริมหลักสูตร
8. ขาดการประเมินผลกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
9. สถาบันฝึกหัดครูไม่ได้เตรียมครู เพื่อมารับผิดชอบและจัดกิจกรรมนักเรียน
10. ครู - อาจารย์ที่มาทำกิจกรรมขาดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์
11. งานด้านกิจกรรมนักเรียนของครู - อาจารย์ มีได้นับรวมเป็นภาระกิจรวมของครู ทำให้ครูที่ปรึกษากิจกรรมเห็นว่าตนเองต้องทำงานมากกว่าคนอื่นโดยไม่จำเป็น
12. โรงเรียนไม่มีสถานที่เพียงพอ บางโรงเรียนห้องเรียนยังไม่พอ
13. กิจกรรมหลายอย่างมีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง
14. ในกิจกรรมกีฬาของนักเรียน มักจะมองเห็นความสำคัญของเครื่องแต่งตัวนักกีฬา มากกว่าอย่างอื่น

จากที่กล่าวมานี้พอจะสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนจะบรรลุเป้าหมายได้โรงเรียนควรจัดกิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมให้เกิดความเจริญในหลายๆด้านแก่นักเรียน เช่น การเสียสละ การเป็นผู้นำ การรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักฝึกหัดปกครองตนเอง เป็นต้น กิจกรรมนักเรียนเป็นเครื่องช่วยให้หลักสูตรเกิดความสมบูรณ์ขึ้น ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในจุดหมายและในหลักการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือกิจกรรมนักเรียนเป็นอย่างดี การจัดกิจกรรมจึงจะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การประเมินผลกิจกรรมนักเรียน

การประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละประเภท ย่อมมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมนั้นๆ เช่น การประเมินผลการจัดกิจกรรมชุมนุมต่างๆ การประเมินผลการดำเนินงานของสภานักเรียน การประเมินผลการจัดกิจกรรมการแสดงดนตรี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การประเมินผลก็ต้องประเมินตามองค์ประกอบต่างๆ 4 ด้าน คือ

1. นโยบาย วัตถุประสงค์ และโครงสร้างการจัดกิจกรรมนักเรียน
2. การวางแผนการจัดกิจกรรมนักเรียน
3. การดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียน
4. การติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละประเภท

อำภา บุญช่วย (2533 : 169) ได้กล่าวว่า เพื่อให้การจัดกิจกรรมนักเรียนมีประสิทธิภาพ จะต้องมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมการประเมินผล นอกจากจะทำให้ทราบว่าคุณภาพตามวัตถุประสงค์หรือไม่แล้ว ยังเป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมในอนาคตอีกด้วย การประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนผู้บริหารควรมีหลักการดังนี้

1. การจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละครั้งควรมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน แน่นนอน เมื่อจัดกิจกรรมแล้วควรประเมินดูว่า กิจกรรมเหล่านั้นได้ผลตามที่ได้วางจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่
2. ควรได้มีการประเมินผลกิจกรรมนักเรียนเป็นระยะๆ ตลอดภาคการศึกษาและตลอดปี เพื่อจะได้ทราบว่าได้จัดกิจกรรมใดขึ้นบ้าง และได้ผลเป็นอย่างไร
3. ผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา สมาชิก ผู้ปกครอง ควรจะได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมอย่างแท้จริง
4. การประเมินผลกิจกรรมนักเรียน ควรจะประเมินทุกด้านทั้งในด้านวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการ การจัดอุปกรณ์ ระยะเวลาที่จัด สถานที่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสมาชิก คุณค่าที่ได้รับ และข้อเสนอแนะของสมาชิก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป
5. การประเมินผลกิจกรรม ควรใช้เครื่องมือหลายๆแบบ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิก การใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์และการประชุมอภิปรายถึงผลการจัดกิจกรรมเหล่านั้น
6. การประเมินผลแต่ละครั้งควรมีลักษณะเป็นปรนัย ไม่ควรใช้อารมณ์หรือความรู้สึกส่วนตัวมาประเมินผลกิจกรรม
7. เมื่อประเมินผลเสร็จแล้ว ควรมีการบันทึกผลการประเมินไว้เป็นหลักฐาน และแจ้งให้สมาชิกทั้งหมดได้รับทราบ
8. นำผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงกิจกรรมที่จัดขึ้นในโอกาสต่อไป

ระดับ นิลพังา (2524 : 187) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การรวบรวมข้อเท็จจริง การสรุปลงความเห็นตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนที่ได้วางไว้ การปรับปรุงหรือการทำให้ดีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการประเมินผล ดังนี้

1. เพื่อจะได้อำนาจกิจกรรมที่ทำไปนั้นได้รับความสำเร็จเพียงใด
2. เพื่อค้นพบข้อดีเด่นและข้อเสียหาย
3. เพื่อปรับปรุงโปรแกรมกิจกรรมของชุมนุม

พนัส หันนาคินทร์ (2529 : 273) ได้สรุปการประเมินผลกิจกรรมนักเรียนไว้ว่า โรงเรียนควรจะต้องยึดหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ คือ

1. กิจกรรมนักเรียนเป็นส่วนช่วยให้เกิดความเจริญแก่นักเรียนเพียงไร และมีความสัมพันธ์กับการสอนวิชาต่างๆในโรงเรียนเพียงไร
2. กิจกรรมนักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกความเป็นผู้นำ มีความคิดริเริ่ม รู้จักรับผิดชอบ การรู้จักร่วมมือกันทำงาน และส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกรักโรงเรียนขึ้นเพียงไร
3. โรงเรียนได้พยายามจัดการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วมในกิจกรรมเพียงไร หลักการเลือกสมาชิกของกิจกรรมต่างๆ เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย ไม่มีการกีดกันด้วยเชื้อชาติ ศาสนา ฯลฯ หรือไม่
4. กิจกรรมของโรงเรียนก่อให้เกิดความรู้สึกแตกหมู่แตกพวก เช่น เป็นสมาคมลับหรือไม่
5. คณะครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และให้ความสนับสนุนกิจกรรมต่างๆเพียงไร
6. โรงเรียนพยายามจัดให้มีกิจกรรมต่างๆหลายชนิด เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเป็นสมาชิกได้ตามความสนใจของแต่ละบุคคลเพียงไร
7. โรงเรียนได้เอาใจใส่ปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ให้ทันต่อความสนใจของนักเรียนหรือไม่เพียงไร

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (อ่างถึงใน สุชนะ ดิงศกัทธิย์, 2538 : 34) กล่าวว่า ในการประเมินผลกิจกรรมนักเรียนมีลักษณะการประเมินผล หลักในการประเมินผล วิธีการประเมินผล เกณฑ์การประเมินผลและองค์ประกอบในการประเมินผลกิจกรรมนักเรียน ไว้ดังนี้

1. การประเมินผลเมื่อกิจกรรมนั้นๆได้เสร็จสิ้นแล้ว (Summative Evaluation) ข้อมูลต่างๆที่ได้จากการประเมินแบบนี้ จะใช้ประโยชน์สำหรับการปรับปรุงการทำกิจกรรมลักษณะเดียวกันในครั้งต่อไป กิจกรรมที่ใช้วิธีการประเมินแบบนี้มักจะเป็นกิจกรรมที่จัดประจำปี หรือประจำภาคเรียน เช่น การจัด กิจกรรมค่ายพักแรม กิจกรรมรับน้องใหม่ กิจกรรมค่ายอาสาพัฒนา เป็นต้น

2. การประเมินผลขณะปฏิบัติกิจกรรม (Formative Evaluation) มีการประเมินผลเป็นระยะๆ ตลอดเวลาเพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานได้เลย กิจกรรมที่จะใช้การประเมินแบบนี้มักจะเป็นกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องในการจัดระยะเวลายาวนาน เช่น กิจกรรมการสอนเสริมวิชาการต่างๆ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาที่ต้องใช้เวลาเป็นเดือน เป็นต้น

วิธีการประเมินผลกิจกรรมนักเรียน

กาญจนา ศรีกาพลสินธุ์ (2533 : 505) กล่าวว่าวิธีการประเมินผลกิจกรรมนักเรียน อาจใช้วิธีการต่างๆ ดังนี้

1. การใช้แบบสอบถาม
2. การบันทึกจากการสังเกต
3. การใช้สัมภาษณ์
4. การจัดอภิปรายต่างๆ
5. การสัมภาษณ์
6. การเยี่ยมชมกิจกรรมต่างๆของนักเรียนทั้งในสถาบันเดียวและต่างสถาบัน

นอกจากนี้ยังได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลกิจกรรมนักเรียน ไว้ดังนี้

1. กิจกรรมนักเรียนนั้นตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของนักเรียนเพียงใด
2. กิจกรรมนักเรียนนั้นมีความเหมาะสมกับระดับชั้น วัย และเพศของนักเรียนเพียงใด
3. กิจกรรมนักเรียนนั้นมีส่วนเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรอย่างน้อยเพียงใด
4. นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างน้อยเพียงใด
5. ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองให้ความสนใจและสนับสนุนกิจกรรมนักเรียน มากน้อยเพียงใด
6. กิจกรรมนักเรียนนั้นได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพียงใด
7. กิจกรรมนักเรียนนั้นส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียนเพียงใด
8. กิจกรรมนักเรียนมีส่วนพัฒนาความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ตลอดจนความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของนักเรียนเพียงใด

อำภา บุญช่วย (2533 : 169) กล่าวว่า วิธีการประเมินผลกิจกรรมนักเรียน อาจทำได้ดังนี้

1. การสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในขณะร่วมกิจกรรม เช่น ความกระตือรือร้นในการทำงาน ความสนุกสนานในการร่วมกิจกรรม การสังเกตควรบันทึกเป็นหลักฐาน ผู้สังเกตอาจ

เป็นครูที่ปรึกษาหรือสมาชิกก็ได้ การสังเกตอาจสังเกตคนเดียวหรือหลายคนแล้วนำมาอภิปรายร่วมกัน

2. สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ว่าเห็นเป็นอย่างไรบ้างเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นและรวบรวมสรุปผลการสัมภาษณ์ไว้ให้เรียบร้อย พร้อมทั้งสมาชิกดูได้ทุกโอกาส

3. ดูจากผลงานของสมาชิก ดูว่าผลงานควรปรับปรุง ส่งเสริมด้านใดเป็นพิเศษ

4. การใช้แบบสอบถาม อาจเป็นแบบเลือกตอบ แบบมาตราส่วน แบบปลายเปิด ผู้ตอบควรมีหลายฝ่าย เช่น ผู้บริหาร ผู้ปกครอง อาจารย์ที่ปรึกษา สมาชิก เมื่อตอบเสร็จแล้วรวบรวมข้อมูลที่ได้มาตีความให้สำเร็จแล้วแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบ

5. การใช้บันทึกบันทึกพฤติกรรมของผู้มีส่วนร่วมกิจกรรมทุกฝ่าย โดยบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้น แต่ให้แสดงความคิดเห็นส่วนตัวลงไปด้วย เสร็จแล้วรวบรวมข้อมูลแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบ

6. การประชุมอภิปรายผลการจัดกิจกรรมนักเรียน ผู้ร่วมอภิปรายอาจเป็นคณะกรรมการจัดกิจกรรมนักเรียน การอภิปรายควรอยู่ในรูปแสดงความคิดเห็นเพื่อนำผลมาปรับปรุงผลการอภิปรายควรบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทองสุข รัตนตรัยวงศ์ (2507 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปรากฏว่า

1. ความร่วมมือ อาจารย์ใหญ่ส่วนมากให้ความสนับสนุนและสนใจในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากพอสมควร เพราะต่างมุ่งที่จะให้การเรียนการสอน ตลอดจนถึงชื่อเสียงของโรงเรียนของคนได้วิวัฒนาการให้เท่าเทียมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก แต่บางโรงเรียนก็ยังไม่ตื่นตัวเท่าที่ควร จะเห็นได้ว่าการจัดและดำเนินงานกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นความคิดของอาจารย์ใหญ่เป็นส่วนมาก ที่นักเรียนและครูร่วมกันคิดขึ้นมาเป็นจำนวนรองลงมา อย่างไรก็ตามในด้านของความร่วมมือนั้น อาจารย์ใหญ่ให้ความร่วมมืออย่างดีที่สุด

ครูและอาจารย์ในโรงเรียนส่วนมากไม่ค่อยให้ความสนใจเท่าที่ควร นักเรียนเป็นจำนวนมากเห็นว่า การดำเนินงานของชุมนุมนั้นยังไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร เพราะขาดความร่วมมือและความสนใจจากครู ครูจะเข้าร่วมให้คำปรึกษาและช่วยเหลือก็ต่อเมื่อนักเรียนเชิญเท่านั้น

นักเรียนส่วนใหญ่เข้าร่วมและสนใจในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยความเต็มใจ แต่ส่วนมากยังไม่ค่อยเข้าใจและไม่มีความชำนาญในการจัดกิจกรรม การดำเนินงานของชุมนุมต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยดีและได้ผล ทั้งนี้เป็นเพราะได้รับความร่วมมือจากนักเรียนเป็นอย่างดี โดยนักเรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ตนถนัด ผู้ปกครองให้ความร่วมมือดีเป็นที่น่าพอใจ

2. การดำเนินงาน การดำเนินงานของคณะกรรมการชุมนุมหรือกลุ่มกิจกรรมนั้นเป็นไปตามแบบแผน แต่มีปัญหาบ้างในการเลือกตั้งคณะกรรมการ มีการเล่นพรรคเล่นพวกกันบ้าง การช่วยเหลือทำงานของชุมนุมนั้น นักเรียนทำตามหน้าที่ของตนคิดตามหลักประชาธิปไตย คือ ช่วยกันทำงานและแสดงความคิดเห็น ครูที่ร่วมกิจกรรมมักจะขอความร่วมมือจากเพื่อนครูด้วยกันมากกว่าจะขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ใหญ่หรือจากวิทยากร

3. เวลาในการจัดกิจกรรม ส่วนใหญ่จัดหลังจากเลิกเรียนแล้ว

4. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ทำอยู่ ครูส่วนมากมีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับพอดี

มานิต บัดตะแวน (2526 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ในเขตการศึกษา 6 เกี่ยวกับการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่า

1. ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นตรงกันว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในเขตการศึกษา 6 มีการปฏิบัติงานกิจกรรมนักเรียนด้านการสนับสนุนอยู่ในระดับน้อย ด้านการวางแผน การประสานงาน และการควบคุม ผู้บริหารและครูมีความเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้บริหารเห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ขณะที่ครูเห็นว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในการบริหารกิจกรรมนักเรียนทั้ง 4 ด้าน ปรากฏว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน

3. ในการศึกษาปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ทั้งผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้น เรื่องการขาดสื่อการเรียนและคู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน และเรื่องนักเรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามเพื่อน แทนที่จะเลือกตามความสามารถ และความถนัดของตนเอง ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยในขณะที่ครูเห็นว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก

นิคม ไชยศรีพรหม (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสนใจ ในกิจกรรมนักเรียน ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ผลการศึกษาความสนใจในกิจกรรมนักเรียนของนักเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยของความสนใจในกิจกรรมแต่ละประเภท จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่างๆในหลักสูตร กิจกรรมการใช้ห้องสมุด กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์หรือรักษาดินแดน กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ กิจกรรมศาสนา

2. ผลการเปรียบเทียบความสนใจในกิจกรรมนักเรียน ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ที่ .05 คือ กิจกรรมศาสนา กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมไทย กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมส่งเสริมวิชาการต่างๆในหลักสูตร

วาทันท์ บุญโคตร (2528 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการจัดกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า ประเภทกิจกรรมนักเรียนที่ส่งเสริมลักษณะความเป็นพลเมืองดีที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัด คือ กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี และผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนมีนโยบายที่จะส่งเสริมมากที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้ นักเรียนเป็นผู้มีระเบียบวินัย ส่งเสริมคุณลักษณะที่ดีในทุกๆด้าน มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ และรู้จักทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ

วิโรจน์ แก้ววันเพ็ญ (2529 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษาปัญหา ด้านกิจกรรมนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในภาคใต้ ปีการศึกษา 2526 พบว่า

1. ครูที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนไม่ค่อยมีความรู้และประสบการณ์ด้านกิจกรรมนักเรียน จำเนียงงานด้านกิจกรรมนักเรียนไปในลักษณะลองผิดลองถูก ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจาก เพื่อนครูที่ปรึกษาด้วยกันและจากนักเรียนเท่าที่ควร

2. วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ไม่เพียงพอ เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการปฏิบัติ กิจกรรมนักเรียน

3. ขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักเรียน

4. ขาดการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนที่ดี มิได้จัดรูปร่างกิจกรรมนักเรียนให้เป็นไปตามหลักการจัดรูปร่างที่ดี

คณาพร คมสัน (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการจัดกิจกรรมบังคับใน หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษา กรุงเทพมหานคร พบว่า

ในขั้นการเตรียมการจัดกิจกรรมบังคับ ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดโดยยึดนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก และแจ้งให้บุคลากรทราบ ในที่ประชุมครู จัดบุคลากรรับผิดชอบกิจกรรมตามความรู้ความสามารถและความสมัครใจ ใช้ เงินบำรุงการศึกษาดำเนินการโดยหัวหน้าหมวดกิจกรรม จัดทำประมาณการค่าใช้จ่าย มีการจัดหาวัสดุหลักสูตร ส่งเสริมความรู้ทางด้านประเมินผล และการนิเทศโดยหัวหน้าหมวดกิจกรรมทำหน้าที่นิเทศ

ในขั้นดำเนินการ พบว่า อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมรับสมัครนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ตามความสนใจ เมื่อเปิดภาคเรียนมีการจัดการวางกิจกรรม โดยยึดสาระของกิจกรรมเป็นหลัก มีการจัดค่ายพักแรมปีการศึกษาละ 1 ครั้ง นำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญ ร่วมกิจกรรมชุมนุมใน เทศกาลของไทย ปลูกต้นไม้ ปลูกป่า ประเมินผลนักเรียนโดยการทดสอบปฏิบัติเป็นรายกลุ่ม บุคลากรพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปัญหาภาคเรียนละ 1 ครั้ง

ในขั้นประเมินผล พบว่า มีการออกแบบประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรม ผู้ประเมิน ได้แก่อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมบังคับ หัวหน้าหมวดกิจกรรมดำเนินการรวบรวมผลการประเมิน เสนองานวัดผลโรงเรียนแล้วโรงเรียนรายงานผลต่อเจ้าสังกัด

ปัญหาการจัดกิจกรรมบังคับได้แก่ มีบุคลากรไม่เพียงพอ ไม่ให้ความร่วมมือในการให้ ข้อมูล ปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มความสามารถ มีภาระงานมากไม่มีเวลานิเทศ งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดเอกสารหลักสูตรเพื่อศึกษา สถานที่ไม่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม ผู้สอนไม่รายงานผล ประเมินตามกำหนด

สุชนะ ดิงศภักดิ์ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหาร กิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร พบว่าการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมสาธิต มีการกำหนด วัตถุประสงค์ นโยบาย แนวทางปฏิบัติ โครงสร้างการบริหารกิจกรรมนักเรียน การวางแผน การดำเนินงาน และการ ติดตามและประเมินผล ไว้เป็นอย่างดีทุกโรงเรียน โดยผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบาย กรรมการ กิจกรรมนักเรียนเป็นผู้ดำเนินการ นักเรียนได้ดำเนินงานตามความสนใจ ติดตามและประเมิน ผลการจัดกิจกรรมนักเรียนโดยการสังเกตและบันทึก และปัญหาที่พบส่วนใหญ่โรงเรียนสาธิตมี ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นปัญหาความเป็นสัดส่วนของสถานที่สำหรับนักเรียนที่ทำกิจกรรม เนื่องจากสถานที่อันจำกัด และปัญหาอาจารย์ในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรม จึงไม่ เข้าร่วมกิจกรรมหรือส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากการบริหารโรงเรียนมัธยมสาธิตยึด หลักการบริหารของมหาวิทยาลัย ทำให้อาจารย์บางส่วนขาดความสนใจในกิจกรรมนักเรียน และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง มีปัญหาโครงสร้างการบริหารกิจกรรมนักเรียนอยู่ใน ระดับมาก ทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินงาน และการติดตามผลและประเมินผลด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย